

De Lichtbrenger

voor zoekers naar waarheid

Lucifer®

*Actuele onderwerpen gezien in het licht van de Oude Wijsheid of Theo-sofia:
de gemeenschappelijke bron van alle grote wereldreligies, filosofieën en wetenschappen*

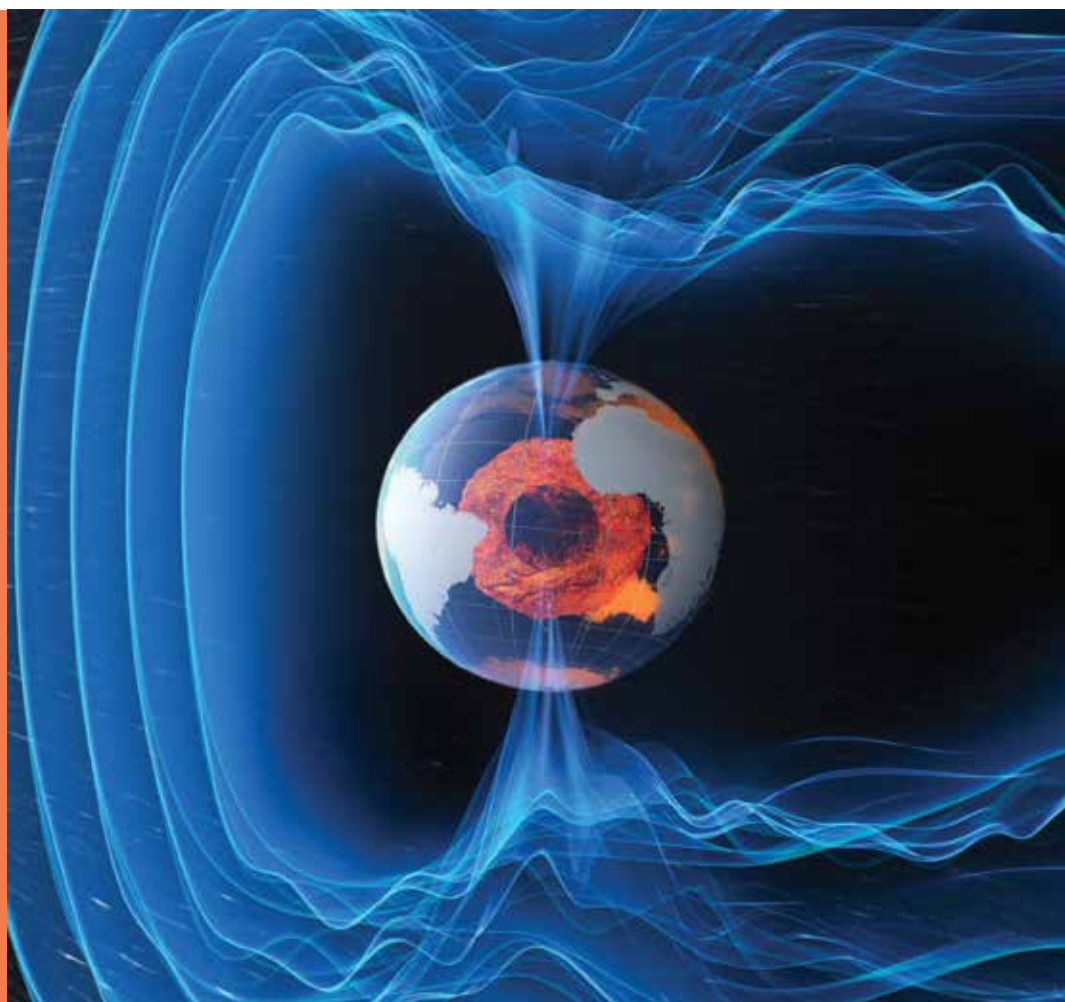
**Bewustzijn én
materie verklaard?**

**Privacy: controle of
vertrouwen**

**Spirituele impulsen
vóór oprichting van
The Theosophical
Society in 1875**

**Onze polen als
organen van onze
levende Planeet**

**Ook planten hebben
geheugen**

Afbeelding omslag:

Een voorstelling van het magneetveld van de Aarde. In de globe is een afbeelding van een ijzeren ring te zien. Deze duidt op de gangbare theorie dat de Aarde een kern van ijzer heeft, die het magneetveld opwekt.

Licht op ...

Vindt er een doorbraak plaats in het grote bewustzijn-materie-vraagstuk? 2

Een werkelijke doorbraak in het denken vindt pas plaats, als we een overkoepelende visie opbouwen over bewustzijn én stof.

Herman C. Vermeulen

Privacy Controle of vertrouwen

4

Privacy lijkt niet meer te bestaan. Vertrouwen heeft plaatsgemaakt voor controle. Is het proces omkeerbaar?

Barend Voorham

Spirituele impulsen voor de oprichting van The Theosophical Society in 1875

9

Dit artikel is de vertaling van een Engelstalige lezing. De auteur is historicus en tevens lid van de Zweedse Afdeling.

Carl Ek

Doordringen *achter* het poolijs ... Over onze polen als organen van onze levende Planeet

19

Recent trok Greenpeace de publieke aandacht voor de risico's van olieboringen nabij de Noordpool, door middel van enkele opzienbarende acties. De kennis die we uit de Theosofia putten, maakt duidelijk *waarom* de polen zo bijzonder zijn: zowel de 'uiterlijke' als de 'innerlijke' polen.

Henk Bezemer

De Rozenkruisers maakten veel gebruik van symbolen. In deze voorstelling van 'de tempel' zijn er vele verwerkt.

Gesignaleerd 25

- » Ook vroeger trok de mens over de hele wereld
- » Ook planten leren ... én onthouden

Uw Vragen 27

- » 'Schepping' en terugtrekking
- » De grote cycli van evolutie

Activiteiten Agenda 30

- » Lezingen in maart/april 2014

I.S.I.S. Symposium 2014 32

- » Hoe ons bewustzijn ons brein verandert

Licht op ...

Vindt er een doorbraak plaats in het grote bewustzijn-materie-vraagstuk?

Wanneer is er sprake van een doorbraak? Als 10, 20 of 50% van de mensen een bepaalde nieuwe gedachte of ander uitgangspunt aanhangt? Als de meerderheid van de mensen zich erachter stelt of als enkel nog de voorlopers dit doen? De zogenaamde vernieuwer is vaak een eenling, die jaren vecht om zijn visie te verdedigen. Vroeger ging dit zelfs ten koste van zijn leven. Nu is dat niet meer zo; nu gaat het alleen ten koste van zijn positie in zijn vakgebied, waar hij als een paria wordt behandeld.

We zien zowel op micro- als macrogebied, zowel op atomair als kosmisch gebied, dat de huidige inzichten onder druk komen te staan. De gangbare opvattingen geven geen antwoord op de vele vraagstukken die we hebben. Er zijn nieuwe waarnemingen die vele tegenstrijdige hypothesen* opleveren en weer nieuwe vragen genereren. De hypothese die de meeste antwoorden lijkt te kunnen geven, heeft ook meestal de grootste groep aanhangers. Dit hoeft nog niet te betekenen dat ze daarom ook de juiste hypothese is. Vaak wordt zo'n hypothese als een fort beschermd en verabsoluteerd, of, wat nog veel erger is, men is niet meer bereid om de verschillende inzichten met elkaar uit te wisselen en te vergelijken. Men komt zijn fort niet uit.

Zo werd er in 1937 een Nobelprijs uitgereikt aan de plasmawetenschapper Hannes Alfvén voor zijn theorie 'plasmakosmologie-theorie', tegenwoordig ook het elektrisch universum genoemd. Dit is een zienswijze die op basis van eenvoudige natuurkunde, met name het elektromagnetische deel, vele verschijnselen kan verklaren die de astronomen met de standaardtheorieën niet kunnen verklaren. Je zou verwachten dat Alfvén's visie met open armen wordt ontvangen, maar niets is minder waar. Zijn visie is gewoon terzijde gesteld en men gaat voort op de oude voet. Er is wel een groep met deze plasmakosmologie bezig, maar de brede herkenning is er niet.

Er wordt wereldwijd veel onderzoek gedaan, vanuit velerlei motieven. Dat levert vele nieuwe feiten op, en daaruit komen allerlei inzichten voort. We zien dit gebeuren in alle takken binnen het brede spectrum van de wetenschap: alfa, bèta of gamma, het maakt niet uit. Er worden dagelijks nieuwe feiten aangedragen. De nieuwe conclusies, de nieuwe hypothesen die erbij bijgeleverd worden, zijn niet altijd in overeenstemming met alle vroegere waarnemingen. Daar zit nu juist het probleem. Volgens de wetenschapsfilosoof Karl Popper moet elke hypothese in staat zijn om de waarnemingen te verklaren, maar ook en vooral de uitzonderingen, de waarnemingen die niet het verwachte gedrag hebben. Om een voorbeeld te geven: een theorie die het bestaan van witte zwanen verklaart, moet ook in staat zijn zwarte zwanen te verklaren, anders is het geen juiste of geen volledige hypothese. Vele hypothesen voldoen niet aan deze voorwaarde.

Het gehele proces van gegevens verzamelen en hypothesen opbouwen is een continu proces, waarin mentale openheid voorop dient te staan —wat het zelden doet. Toch is het juist die openheid in combinatie met die mentale beweging die we hard nodig hebben.

Dat standpunten altijd verdiept kunnen worden, werd ook ervaren in onze symposium-studiegroep, die het komende I.S.I.S. Symposium van 17-18 mei voorbereidt. Het vraagstuk hoe bewustzijn zich verhoudt tot ons brein is zeker niet nieuw. Bewustzijn en materie schijnen twee tegenstrijdige polen te zijn die zich niet laten verenigen. Daardoor zijn er onder wetenschappers twee ‘kampen’ ontstaan. Als we echter respect hebben voor de onderzoekers van beide kampen, is het juist de uitdaging om een zienswijze te ontwikkelen die deze twee gezichtspunten wel verenigt. Vanuit de theosofisch leringen beschouwd is de verhouding bewustzijn en materie geen onoverkomelijk probleem, want de Theosofia leert duidelijk dat bewustzijn een alles overkoepelend begrip is, een basisuitgangspunt.

Zitten we dus in het bewustzijnskamp? Nee! Volgens de Theosofia zijn bewustzijn en materie relatieve begrippen. Materie is bewustzijn op een lager gebied, bewustzijn in een minder ver ontwikkelde fase. Het is bewustzijn in een gecondenseerde toestand, waardoor dat bewustzijn – of die bewustzijnen – voor onze uiterlijke zintuigen zichtbaar, waarneembaar zijn.

Bewustzijnen werken met andere bewustzijnen samen, ook in verticaal verband. Een bepaald bewustzijn heeft een vorm op het lagere gebied nodig om zich uit te kunnen drukken, want natuurlijk hebben we de stofzijde van de natuur nodig. Die stof wordt gevormd door de bewustzijnen op een lager niveau van ontwikkeling. Dus als we aan de voorwaarde Karl Popper willen voldoen, dan moeten we de materiële en bewustzijnsverschijnselen binnen één visie kunnen brengen. Daarvoor zullen sommige hypothesen terzijde moeten worden gesteld en andere moeten worden omarmd. Dus moeten wij de materiële feiten met alle feiten omtrent het bewustzijn in overeenstemming kunnen brengen. Het spirituele standpunt moet geen extreme visie worden, want dan doen wij hetzelfde als de materialisten doen.

Ook voor ons Theosofen is het dus beslist een uitdaging om scherp te blijven nadenken over de vraag wat de relatie tussen ons bewustzijn en ons brein is. Ondanks dat de Theosofie het bewustzijnsuitgangspunt hanteert, moeten we kritisch zijn en het niet als een passief dogma aanhangen. Nee, we moeten dynamische denkers zijn, bereid zijn om onze visie te doen groeien. Hoe meer afstand je neemt, des te breder je visie wordt, en des te beter je ziet dat er behoefte is aan een algemene verklaring.

De doorbraak zal niet plaatsvinden als je vóór bewustzijn en tegen materie kiest.

Het bewustzijnsuitgangspunt houdt veel meer in. De natuur uit zich in een glijdende schaal. Bewustzijn is in vele vormen gemanifesteerd: van wat voor ons onwaarneembaar is, via wat wij energie noemen, tot aan het stoffelijke. Het gaat dus vanuit het diepste van het diepe, dat wat we in diepste wezen zijn, in een glijdende schaal naar de lagere manifestaties, die wij stof noemen en die zich in vele vormen van materie aan ons voordoen. Dit alles is bewustzijn. Anders gezegd: de gecondenseerde vormen van bewustzijn noemen wij materie, maar ze zijn in hun kern bewustzijn.

De beweging die er nu is, is nodig. Zonder beweging is er geen verandering. Dus lang leve de vernieuwers die ons dwingen om na te denken over onze zienswijze.

Wilt u met ons meedenken over “hoe bewustzijn ons brein verandert”, dan zien we u graag op ons symposium van 17 en 18 mei te Den Haag.

Herman C. Vermeulen

* Een hypothese (Grieks: υπόθεση [upóthese] = veronderstelling) is in de wetenschap een stelling die (nog) niet bewezen is en dient als het beginpunt van een theorie, een verklaring of een afleiding (Wikipedia).

Privacy

Controle of vertrouwen

Tot de belangrijkste nieuwsfeiten van het afgelopen jaar behoorden de onthullingen van de grootschalige spionage die wereldwijd plaatsvindt. Hoewel al bekend was dat er door alle landen gespioneerd wordt, hadden weinigen vermoed dat de omvang ervan zo groot is. Honderden miljoenen telefoongesprekken per dag worden gescand en evenzevele e-mails gecontroleerd, ook die van vooraanstaande politieke leiders en staatshoofden.

Privacy van de burgers lijkt niet meer te bestaan.

De vraag is: hoe erg is dat en wat kunnen we eraan doen?

Kerngedachten:

» Wantrouwen is de voornaamste drijfveer achter de af luisterpraktijken.

» Verlies je het vertrouwen in je Zelf, dan verlies je ook het vertrouwen in anderen.

» Iedereen mag zelf zijn grens bepalen in welke mate hij privé zaken met anderen deelt.

» Schending van privacy knaagt zelfs aan de wortels van onze beschaving.

» In een ideale samenleving delen mensen vrijwillig informatie.

» Wie vertrouwen geeft, krijgt vertrouwen.

In een kerstboodschap voor de Engelse televisiezender Channel 4 zei Edward Snowden, de klokkenluider die de af luisterpraktijken van de NSA (National Security Agency, VS) aan het licht bracht, het volgende:

Een kind dat vandaag geboren wordt, groeit op zonder de notie van wat privacy is; het zal nooit weten wat het betekent om een privé moment te hebben, een gedachte die niet is opgenomen en geanalyseerd. Dat is een probleem. Want privacy is belangrijk. Privacy stelt ons in staat te bepalen wie je bent en wie je wilt zijn.⁽¹⁾

De zorg die hieruit spreekt, is terecht.

Waarom een inbreuk op de privacy?

Een van de belangrijkste argumenten

voor deze inbreuk op privacy is altijd dat hierdoor terroristische aanslagen worden voorkomen. Maar hoe kun je die gigantische hoeveelheid data controleren? Tienduizenden goed opgeleide fulltime werknemers zouden daartoe niet in staat zijn, zelfs als ze over de meest gespecialiseerde moderne hulpmiddelen beschikken. Er is dan ook vrijwel niemand die dit argument voor de grootschaligheid van het af luisteren serieus neemt. Waarom zou men dan de telefoon van de Duitse bondskanselier Merkel of president Dilma Rousseff van Brazilië af luisteren? Van hen mag je toch aannemen dat ze geen aanslag voorbereiden.

Terrorisme bestond vóór het internet, ja, zelfs voor de telefoon. Bij elke poging het te bestrijden, bleken terroristen nieuwe middelen voor hun

terreur te vinden. Natuurlijk zullen zij zich ook nu wapenen tegen af luister praktijken.

We menen dan ook dat er andere redenen zijn voor deze af luister praktijken. Zo heeft de mens de neiging om alles wat technisch mogelijk is, ook te gebruiken. Dat is een tendens die overal in de samenleving bestaat. Is de topsnelheid van een auto 200 km/u, dan wil menigeen ook werkelijk zo hard rijden. Dit komt voort uit een mengeling van sensatiezucht en een bepaalde competitiedrang. In het verlengde hiervan ligt de gedachte dat je als land uit concurrentieoogpunt niet achter mag lopen. Dit argument wordt vaak gebruikt om een beleid uit te voeren waarvan je weet dat het eigenlijk niet verantwoord is. Denk aan de discussie over kernenergie.

Verder heeft de mens vaak een ziekelijke neiging te achterhalen wat anderen doen en denken. Er is veel werk voor paparazzi, want roddelbladen zijn nog steeds het populairst. Maar de naar mijn mening belangrijkste reden voor de grootschalige inbreuk op onze privacy is het wantrouwen dat bij burgers en regeringen bestaat jegens vrijwel alles en iedereen. Daarom worden niet alleen de vijandige landen maar evenzeer de eigen bevolking, de bevriende naties en staatshoofden bespioneerd.

Waar komt wantrouwen vandaan?

De vraag waarom overheden zo veel van ons willen weten, kun je dus vertalen naar de vraag waarom ze ons wantrouwen. Waarom denken overheden dat zelfs bevriende regeringsleiders geheime informatie hebben, die voor hen zo belangrijk is, dat ze voor het verkrijgen ervan essentiële ethische regels aan hun laars lappen? Waarom gaan ze de gangen van mensen na, die op geen enkele wijze ervan verdacht worden iets tegen de staat te ondernemen? Het antwoord is pijnlijk. Zoals de waard is, vertrouwt hij zijn gasten. Wie geen vertrouwen heeft in zichzelf, vertrouwt de ander ook niet. Hoe onrechtvaardiger een regering, des te wantrouwender staat ze tegenover anderen, met als gevolg dat ze die ander wil bespioneren en aldus onder controle houden. Vandaar dat de meest corrupte regering een totale controle op de bevolking wil uitoefenen.

Vertrouwen in jezelf

Misschien kunnen we dit nog beter uitleggen aan de hand van de individuele mens.

Zoals Plato in *De Staat* uiteenzet, kun je het bewustzijn van een mens uitvergroten naar dat van een gemeenschap — een heel volk; omgekeerd kun je ook de regering van een land ‘terugvertalen’ naar een enkel mens. Het zijn

namelijk de karakteristieken van de mensen die een gemeenschap samenstellen, die bepalen van welke kwaliteit de leiders zijn.

Waarom nu handelt een mens onethisch? Waarom gaat hij in tegen bepaalde principes, waarvan hij zelf weet dat ze juist zijn? Uitgaande van het idee van reïncarnatie beschikt ieder mens over een dosis ethische kennis: het geweten. Die kennis heeft hij in vorige levens opgedaan. Toch zijn we al te gemakkelijk geneigd het geweten opzij te schuiven. Waarom handelen we tegen beter weten in? Katherine Tingley, de derde leider van Het Theosofisch Genootschap, gaf een kort maar zeer afdoend antwoord op die vraag. Sprekende over een ter dood veroordeelde moordenaar analyseerde ze hoe hij tot zijn daad gekomen was. Hij verloor waarschijnlijk eerst het vertrouwen in zichzelf, dan in zijn naasten, dan in de mensheid en ten slotte verloor hij het vertrouwen in het goddelijke.⁽²⁾ Ofwel, als je geen vertrouwen in jezelf hebt, heb je ook geen vertrouwen in anderen. Dan wil je van de ander alles weten, omdat je vermoedt dat hij het op jou gemunt heeft.

Hoger en lager zelf

Nu moeten we dat begrip ‘jezelf’ wat nader uitleggen. Er is een lager of persoonlijk zelf en er is een Hoger Zelf. Het lager zelf doet een mens leven in de waan van afgescheidenheid, terwijl het Hoger Zelf ons juist de band met onze medemensen doet beseffen.

Iemand kan vertrouwen op zijn lager zelf. Een fysiek sterke man kan op zijn spierkracht vertrouwen. Een intellectueel begaafd mens kan vertrouwen op zijn vernuft. Maar hebben ze ook vertrouwen in datgene wat uitstijgt boven het persoonlijke? Vaak zijn politici of leiders van instellingen of ondernemingen sterke persoonlijkheden, die zichzelf boven anderen plaatsen. Ze wekken weliswaar de indruk dat ze de touwtjes in handen hebben, maar in feite verkeren ze in een voortdurende angst dat een ander vernuftiger is, zodat zij hun bevoorrechte positie kunnen verliezen, precies zoals de krachtpatser vreest dat iemand anders meer spierkracht heeft dan hij.

Het vertrouwen in het Hoger Zelf is een ander, veel duurzamer soort vertrouwen. Dat reikt niet tot de volgende verkiezingen of de volgende overname van een bedrijf. Dat ziet voorbij het persoonlijke en weet dat de karakteristiek van een daad altijd overeenkomstige gevolgen oplevert. Welnu, als je door achterkamertjespolitiek, oneerlijke beloften, manipulatie, chantage of misschien wel bruut geweld aan de macht bent gekomen, heb je in feite het vertrouwen in het Hoger Zelf verloren. Je stelt je eigen

persoonlijkheid centraal, rekent erop dat je persoonlijke karakteristieken zo sterk zijn, dat je anderen de baas blijft. Maar tegelijkertijd verkeer je in de veronderstelling dat anderen precies hetzelfde willen doen als jij en je verliest dus het vertrouwen in anderen, verliest het vertrouwen in een goede afloop en probeert daarom zo veel als mogelijk is de touwtjes in handen te houden.

Wantrouwen ontstaat als de mens zijn kleine zelf – zijn eigen persoonlijkheid – centraal stelt.

Vrije wil

Er zijn mensen die zeggen dat ‘ze’ alles over hun leven mogen weten. “Ik heb niets te verbergen,” hoor je dan. Met andere woorden: is het zo erg dat regeringen en ook bedrijven veel van ons weten?

Je ziet ook in de samenleving een tendens dat burgers zelf hun privéleven openbaar maken. Op de sociale media worden de meest intieme feiten meegedeeld en foto's geplaatst. En wie wel eens in een trein zit, maakt een grote kans een privételefoongesprek te moeten aanhoren. Maar in alle gevallen is hier sprake van vrije wil. Iedereen mag zelf zijn grens bepalen in welke mate hij privé zaken met anderen deelt. Zoals het misdadig is zonder toestemming andermans brieven of zijn gedachten te lezen (als je dit tenminste kunt), zo is het evenzeer ethisch onverantwoord woorden van anderen te stelen door telefoontaps of het onderscheppen van e-mails.

Maar er speelt nog meer. Als de sfeer in een land er een van wantrouwen is, heeft dat zijn uitwerking op de maatschappij. Het knaagt zelfs aan de wortels van onze beschaving.

Het gevaar van schending van de privacy

Snowden stelt dat de grootscheepse schending van onze privacy een gevaar is voor de democratie. We kunnen proberen deze uitspraak te staven door opnieuw dit verkleinen naar de individuele mens.

Wat zijn de gevolgen als een enkel mens over de mogelijkheden beschikt de gangen van een ander na te gaan en die mogelijkheden ook gebruikt? Bij de bespiede mens zal niet alleen de weerzin en het wantrouwen ten opzichte van de spion toenemen, hij zal steeds vaker minder natuurlijk – minder overeenkomstig zijn eigen karakter – handelen. Als je een camera op iemand richt, verandert vaak zijn gelaatsuitdrukking. Hij gaat bijvoorbeeld geforceerd glimlachen of doet verlegen zijn ogen dicht.

En verder: wat doet de spion met al die gegevens van de ander. In welke mate bepalen ze zijn houding jegens de ander? Kan hij die informatie juist interpreteren? Stel-

len die gegevens hem in staat die ander rechtvaardiger te behandelen?

Zolang we nog niet volledig bovenpersoonlijk en dus onpartijdig in het leven staan, is het soms beter dat je bepaalde zaken over mensen niet weet. Als je van een eerlijk mens weet dat hij een crimineel verleden heeft, dan zullen veel mensen hem anders tegemoet treden dan wanneer ze die informatie niet hadden. En als er dan iets gestolen wordt, wijzen de vingers al snel in zijn richting. Je kunt beter geen kennis hebben dan kennis op een onwijze manier toepassen.

Bovendien kunnen we nooit – hoe vernuftig onze spionageapparatuur ook is – weten wat een mens *denkt*. Gedachten zijn door geen enkel apparaat te lezen. Dus naar de werkelijke drijfveren en de dieper liggende ideeën achter gedrag moeten we gissen.

Wat voor een individuele mens geldt, geldt ook voor een landsbestuur. Als mensen zich voortdurend bespied wenen door hun leiders, zullen ze zich op een gegeven moment ook tegen hen keren. Die leiders weten dat, zullen daarom proberen nog meer informatie over de burgers te vergaren, zodat ze hen nog beter onder controle kunnen houden. Het is het scenario van *1984*, de roman van George Orwell, waarbij Snowden opmerkt dat de middelen waarover regeringen nu beschikken die van Orwell's fantasie al verre overtreffen.

Als een regering grote controle op haar burgers uitoefent, ontstaat degeneratie van de beschaving. Mensen worden bang anders te denken dan wat de gangbare norm voorschrijft. Er ontstaat stagnatie. Het denken wordt geremd, nieuwe ideeën worden in de kiem gesmoord. Ondertussen zal het machtsapparaat de greep op het land steeds beklemmender maken en voor je het weet, heb je een tirannie. In *De Staat* beschreef Plato al dat een democratie – een staatsvorm met een overdosis vrijheid – gemakkelijk tot een dictatuur kan vervallen. Als je naar sommigen van de thans democratisch gekozen politici kijkt, is het niet moeilijk nu al enkele prominent tirannieke trekken in hen te herkennen. Wat daarbij het meest verontrust, is dat een groot deel van de bevolking juist die trekken waardeert.

Ideale samenleving

Het grote probleem van onze verre van volmaakte samenleving is dat die onvolmaaktheid als norm wordt gehanteerd. Die onvolmaaktheid is het uitgangspunt bij de wet- en regelgeving. Er wordt namelijk steeds van het negatieve, het wantrouwen, uitgegaan. We zijn bang dat leraren frauderen ... dus moet de schoolinspectie

scherper worden. Ziekenhuizen declareren niet goed ... dus komt er een nog ingewikkelder declaratiesysteem. Er zijn terroristische aanslagen ... dus moeten we informatie over mensen verzamelen om die te voorkomen.

Het effect van al die maatregelen is veelal nihil, want een wet kan nog zo uitgebreid opgesteld zijn, er zijn altijd wel mazen in te vinden. In vele gevallen blijkt het middel meer ellende op te leveren dan de te bestrijden kwaal. Het antwoord daarop is een nog strengere wet. Vaak is zo'n beleid de eerste stap naar de verfoeilijke mentaliteit dat het doel de middelen heiligt.

Je kunt echter ook uitgaan van een ideale samenleving. Natuurlijk zullen verschillende mensen, politieke partijen en filosofische stromingen een ander beeld hebben van die samenleving, maar als je lang met elkaar praat, blijkt dat enkele principiële zaken gelijk zullen zijn.

In een ideale samenleving zal iedere burger zijn talenten inbrengen om het geheel te steunen en zal hij van de gemeenschap krijgen wat hij voor zijn leven nodig heeft. In zo'n samenleving is vertrouwen een vereiste.

Als je geen vertrouwen hebt in de bakker, dan eet je zijn brood niet. Heb je geen vertrouwen in de dokter, dan zoek je geen genezing bij hem. Wantrouw je de buschauffeur, dan stap je niet in de bus. Een samenleving zonder een minimaal vertrouwen kan niet bestaan. We moeten daarom

een samenleving opbouwen waarin het vanzelfsprekend is dat ieder ten minste zijn best doet om zijn taak uit te voeren, zonder dat we dat hoeven te controleren.

Neem het schoolsysteem van Finland als concreet voorbeeld. Dit land kent geen schoolinspectie, maar het onderwijs wordt allerwegen geprezen. De kwaliteit ervan komt onder andere doordat de docenten hun vragen en problemen gezamenlijk bespreken en oplossen, zo nodig in samenwerking met buitenschoolse instanties. Er is dus een vrijwillige informatie-uitwisseling.

Welnu, in een ideale samenleving delen mensen vrijwillig informatie, omdat niemand kennis claimt en niemand bang is dat een ander die kennis misbruikt.

Geef vertrouwen

Als een regering mensen meer vertrouwen geeft, krijgt ze veel meer en betere informatie dan wanneer ze hen bespiedt.

Om dit met een voorbeeld te staven: vertel je je chef een bepaalde misstand als je weet dat hij jou en je collega's dit aanrekent en jullie misschien wel ontslaat? Of doe je het wanneer je ervan overtuigd bent dat hij, samen met jou, met die informatie naar een oplossing zoekt. Als er een open sfeer op het werk is, is er dan ook een veel grotere informatiestroom dan bij wantrouwen.

Een ander voorbeeld: in een ethisch hoogstaand klooster is nauwelijks of geen privacy, maar niemand heeft daar last van, omdat men elkaar vertrouwt. De monniken zullen ook niets te verbergen hebben, en hoe meer je te verbergen hebt, des te meer je prijs stelt op privacy.

Een samenleving kan ernaar streven zich als een klooster te organiseren. De Buddha stichtte de *Sangha*, een gemeenschap van monniken. Maar als je dit begrip wat ruimer interpreteert, kan een volk, een groep volkeren of zelfs de wereldbevolking een *Sangha* vormen, mits ieder bereid is zichzelf aan de gemeenschap te geven. Dit is overigens niet iets specifiek buddhistisch. Het is eveneens het beeld dat naar voren komt in het Bijbelboek *Handelingen der Apostelen*. De apostelen hebben vertrouwen in het Hoger Zelf en dus hebben ze ook vertrouwen in elkaar. Als je geen volledig vertrouwen hebt, plaats je je in feite buiten de gemeenschap.

Daarom ontstaat de verrotting in een samenleving al zodra één iemand zichzelf buiten het geheel plaatst. Dat gebeurt als je geen geloof hecht aan de rechtvaardigheid van het geheel en je dus meent dat de een zijn bijdrage niet levert of juist te veel opeist van het werk van anderen.

Daar zit precies het probleem van privacy. Als je bang bent dat kennis over je privésituatie tegen je gebruikt kan gaan worden, scherm je haar af. Niemand zou het erg vinden dat anderen bijvoorbeeld weten dat je een bepaalde ziekte hebt, maar in onze, op wantrouwen gebaseerde samenleving, weet je dat dan de premie van je ziektekostenverzekering omhoog kan gaan.

Niet alle kennis voor iedereen

Nu bepleiten wij niet dat in een op vertrouwen gebaseerde samenleving iedereen alles kan en mag horen. De informatie moet zinvol zijn, moet nodig zijn voor je functioneren en je ontwikkeling. Geen zinnig mens pleit ervoor de kennis van atoomsplittingsingen openbaar te maken, want dat kan voor de gemeenschap een gevaarlijke situatie opleveren. Zo heeft niet iedereen de voorbereidende kennis en het inzicht om de gedachtewisselingen te begrijpen tussen bijvoorbeeld artsen, of tussen bestuurders, of wiskundigen. In de ideale samenleving zou dit ook geaccepteerd worden. Als het vertrouwen er is dat je de informatie krijgt die zinvol en behulpzaam is voor je functioneren, begrijp je dat het onnodig is alle informatie te krijgen.

De oplossing ligt in het vertrouwd raken met het Hoger Zelf. Dat betekent het ontwikkelen van een spirituele visie op mens en samenleving en die visie in de praktijk van het leven toepassen.

Terrorismebestrijding

Ten slotte moeten we nog kort stilstaan bij het vraagstuk van terrorismebestrijding. Dat was immers het argument voor al die telefoontaps en e-mailonderschepping.

Natuurlijk heeft een overheid de plicht de bevolking te beschermen tegen elke vorm van geweld en dus zeker ook tegen vaak nietsontziende terroristen. De vraag is alleen: hoe doe je dat efficiënt?

De concrete korte-termijnmaatregelen moeten we vooral handhaven: banken moeten verdachte financiële transacties melden; de controle op vliegvelden blijft helaas nodig. Maar we moeten de lange-termijnpolitiek niet vergeten, want daar kunnen we de werkelijke oplossing van het probleem vinden. En ook dan is het belangrijk vertrouwen te schenken.

Zoek, om te beginnen, de gematigden op in de groepen mensen die vijandig staan tegenover je beschaving. Ga het gesprek met hen aan. Geef hun het vertrouwen. Minacht hen niet. Verdelg ze niet met drones. Geef hun ook iets toe. Probeer ze te begrijpen. Wat is de oorsprong van hun haat? Wat moet er gebeuren om die weg te nemen? Iedereen is in essentie een goddelijk wezen, ook onwetenden die hun heil in terreur zoeken. Als onethisch handelen ontstaat door een gebrek aan vertrouwen, dan ontstaat ethiek door vertrouwen; vertrouwen in de geestelijke structuur van het Universum en in dat van de mens, een kind van het Universum.

Dit alles is zeker geen gemakkelijke opgave. Het vereist moed, geduld en doorzettingsvermogen. Maar zo'n beleid is uiteindelijk veel efficiënter dan miljoenen telefoons aftappen om een aanslag proberen te voorkomen.

Geen doel heiligt ooit het middel. Wie wantrouwen zaait, oogst wantrouwen; wie vertrouwen zaait, oogst vertrouwen.

Referenties

1. <http://www.youtube.com/watch?v=ubtMCzYqlps>.
 2. Katherine Tingley, *The Travail of the Soul*, Theosophical University Press, Point Loma 1927, Sectie 15, 'Against Capital Punishment', blz. 252.
-

Spirituele impulsen voor de oprichting van The Theosophical Society in 1875

Dit artikel is de Nederlandse vertaling van een toespraak die door Carl Ek in het Engels is gegeven. Hij is historicus en tevens lid van de Zweedse Afdeling van The Theosophical Society, Point Loma – Blavatskyhouse.

Mij is gevraagd om iets te vertellen over de spirituele impulsen die er waren voor Het Theosofisch Genootschap in 1875 werd opgericht. En dan krijgen we direct het eerste probleem: hoe ver moet je teruggaan? Want er zijn vele spirituele impulsen geweest voor 1875. Mijn eerste gedachte was om zo'n achttien miljoen jaar geleden te beginnen toen de Mánasaputra's in ons incarneerden, of beter gezegd in onze voorouders incarneerden, maar toen dacht ik dat ik dan aan veertig minuten niet genoeg zou hebben. Daarom heb ik besloten om hier te beginnen; met een foto van deze ruïnes in Athene van de laatste openbare Mysterieschool in de westerse wereld, die een gebouw had als dit.

Dit is wat er is overgebleven van de Academie van Plato.

Een grote verandering in de esoterische beweging in het Westen

We gaan nu dus 1500 jaar terug naar omstreeks 520. In die tijd was er een Romeinse keizer, genaamd Justinus. Hij was een zeer religieus man en zeer toegewijd aan de Orthodox Katholieke Kerk en hij wilde van alle 'heidene' en 'ongelovigen' af. En ook van alle filosofische scholen, inclusief wat toen de overblijfselen waren van de laatste open Mysterieschool in het Westen.

Wat gebeurde er toen? Veel mensen leven met het idee – eigenlijk wil ik het een illusie noemen – dat Het Theosofisch Genootschap allemaal met H.P. Blavatsky begon. Toen H.P. Blavatsky opdracht kreeg van de Meesters om een nieuwe school te stichten en nieuwe leringen te verspreiden om van de oude esoterische geheimen exoterische openbare kennis te maken voor degenen die waar-

dig waren en gereed om de leringen te ontvangen. Maar dit is niet waar het begon. Daarvoor moeten we een stukje verder terug in de geschiedenis, naar de Atlantische tijd. Er was ooit een tijd dat er nog geen geheime scholen waren, nog geen esoterie. Alles was openbaar. Maar de mensen begonnen de waarheid te misbruiken. Ze misbruikten hun kennis. Ze gebruikten het om er persoonlijk voordeel mee te behalen. Daarom besloten de leiders van de scholen om de kennis esoterisch te maken. Ze besloten de kennis voor de mensheid verborgen te houden en die alleen beschikbaar te stellen voor diegenen die zo ver in hun ethische ontwikkeling waren dat ze ermee overweg konden. De Mysteriescholen waren geboren.

In de jaren nadat Justinus zijn vervolgingen begon, vluchtten de laatste Hiërofantanten, de leiders en leraren van de scholen, die nog in Europa leefden. Eerst naar Perzië. En een paar honderd jaar later, toen daar de Islam kwam, moesten ze verder trekken naar India. Maar hun discipelen waren nog steeds in Europa, zij waren niet vertrokken. Zij werden toen mystici genoemd. Sommigen van hen kennen we tegenwoordig als chela's en lekenchela's (proefleerling, red.). Een aantal jaren na de vervolgingen werd het gebouw van Plato's Academie verwoest door het Romeinse leger.

Die mystici, discipelen, verzamelden zich in Rome voor een vergadering en daar vormden ze een broederschap. Een geheim genootschap dat *Magistri Comacini* werd genoemd en als hun symbool kozen ze een wit schort. Op die vergadering startte wat we de moderne esoterische beweging in de westerse wereld kunnen noemen. Veel van de occulte scholen in de westerse traditie waar de discipelen werden getraind en waar ze de geheime kunst van karaktervorming beoefenden, kozen een stad als symbool. Een Heliopolis, een stad van de Zon; de heilige stralende stad die je in je hart bouwt. De discipelen bouwden die stad niet echt voor zichzelf, ze bouwden die voor hun innerlijke God. Voor hun Âtman. Hier konden ze naartoe om hun opleiding te ontvangen. Je kunt nooit in een hogere school van Occultisme geaccepteerd worden voordat je geaccepteerd bent door je eigen hogere zelf. Dat is de eerste stap. En het pad naar dat doel is het bouwen van een Innerlijke Stad.

Maar in het begin van de 7e eeuw veranderde er iets. Ze bouwden niet langer een heilige stad maar ze bouwden nu een tempel. Een tempel in hun harten. Daar kom ik straks nog even op terug. Zoals jullie allemaal weten is het woord Theosofie een aantal keren gebruikt in onze geschiedenis. In *De Sleutel tot de Theosofie* heeft Mevrouw

Blavatsky het over de Oude Theosofische Beweging en de Nieuwe Theosofische Beweging. Wij behoren hier vandaag tot de Nieuwe Theosofische Beweging. De Oude Theosofische Beweging was de neoplatonische school die rond het jaar 300 gesticht werd in Alexandrië door Ammonius Saccas. Dus Platonisme en Neoplatonisme zijn beide ook Theosofie. Dit is een sleutel die we moeten gebruiken en in gedachten moeten houden als we naar de verschillende impulsen tot aan 1875 kijken.

Spiritualiteit in de middeleeuwen

Veel mensen zeggen dat de middeleeuwen donkere tijden waren. Het was spiritueel bewolkt. Maar is dat de hele waarheid? Veel historici zeggen dat de middeleeuwen begonnen toen Rome was vernietigd of toen de Katholieke Kerk in hun specifieke land kwam. Of begon dit tijdperk toen alle oude scholen uit de antieke oudheid en de oude Romeinse en Griekse religies en tempels werden verwoest? Vanuit esoterische invalshoek zou ik zeggen dat laatste. Er wordt vaak gezegd dat de middeleeuwen eindigden toen de renaissance begon. Wanneer dat precies was verschilt van land tot land maar we kunnen zeggen ergens in de 15e eeuw. In esoterisch opzicht kunnen we daarmee instemmen.

We kunnen niet echt beweren dat de middeleeuwen zo donker en bewolkt waren want dat was een uitvinding uit de renaissance. Het woord 'renaissance' betekent dat de innerlijke betekenis van iets terugkeert. De denkers uit de renaissance zeiden dat toen de antieke tijd eindigde de middeleeuwen begonnen. Zij beschouwden de middeleeuwen slechts als een overgangperiode naar de renaissance toen de antieke tijd terugkeerde. Voor hen waren de middeleeuwen helemaal niet belangrijk. En met dat idee hebben we eigenlijk lang rondgelopen. Maar met de komst van de renaissance ontstond bijvoorbeeld de neoplatonische academie in Florence. Denk aan iemand als Ficino. Hij was de leider van die School.

Maar er waren ook grote denkers in de middeleeuwen. Binnen de Katholieke Kerk waren er esoterici zoals kardinaal Nicolaas van Cusa en enkele anderen. Binnen de Theosofische Beweging wordt dit feit genegeerd, en dit gaat in tegen mevrouw Blavatsky die probeerde onze ogen hiervoor te openen. Dus ook in de Katholieke Kerk bestond er een diepe spiritualiteit. Dat zien we op dit schilderij naar voren komen. Dit type spiritualiteit heeft haar wortels in de platonische en neoplatonische filosofie liggen. Dit schilderij stelt Sint Catherina van Ricci voor, een middeleeuwse katholieke heilige. Zij is in het wit gekleed.

Een combinatie van een bruid en een non.
Dit is een bruiloft. Zij trouwt namelijk met Christus. Christus doet een trouwring om haar vinger. Dit is wat een Mystiek Huwelijk wordt genoemd. Hier is een diepe symboliek aan verbonden. Zij vertegenwoordigt de stoffelijke kant en Christus de geestelijke kant. Het is een verbond tussen de stof en de Geest. De volledig geïncarneerde mens, *Swabhâvat*. Let wel, met een 't' aan het einde: de volledige verbinding. En dit is fascinerend om te zien. Ze ontmoet wat Christus symboliseert: het innerlijke, spirituele en goddelijke deel van onszelf. En zij verbinden zich met elkaar. Het is een soort mystieke transformatie. Dit soort spiritualiteit was gebruikelijk in kloosters en onder kloosterlingen. Helaas verspreidde dit zich niet veel buiten de kloosters en het priesterschap. Maar in de kloosters was het sterk en belangrijk. Het was een levende en diepe spiritualiteit.

De tijd van de reformatie

De renaissance en de herleving van de antieke filosofie verspreidde zich binnen de kerk. Theologen en priesters bestudeerden de nieuwe ideeën. Zo kwam er een interne oppositiebeweging op gang die we kennen als het Protestantisme en de reformatie.

Maar er gebeurde nog iets anders. De Protestantse Kerk – en nu ga ik iets zeggen wat bot kan overkomen – zuiverde zichzelf min of meer van de filosofie en de mystiek. Zij creëerde iets 'leegs'. De Protestanten namen iets weg van de mensen. Ze namen hen het gevoel van, hoe zal ik het zeggen, van spirituele zekerheid af. De Katholieke Kerk zei: 'Wij zorgen wel voor jullie. Jullie hoeven niet buiten de kerk te zoeken, want de kerk bezit de waarheid. En wij zullen die aan de mensen geven. Gelovige mensen kunnen dus rustig slapen.'

Maar de Protestanten zeiden aanvankelijk dat iedere Chris-

ten zelf de waarheid kan zoeken. Dat iedereen het recht heeft om de theologische geschriften te bestuderen. Iedereen mag de theologische geschriften bestuderen. Iedereen kan zelf zoeken. Later veranderde die houding, maar dit was wat Calvijn en Luther in het begin zeiden.

Maar welke gevolgen had dit? Mensen begonnen de kerk te verlaten en helaas vervielen veel van de leiders van de reformatie, zoals Calvijn, tot fundamentalisme. De mensen kregen een heel zwaar leven. Ieder boek dat niet expliciet door de leiders van de reformatie was goedgekeurd werd verboden en verbrand. Zelfs liefhebben werd min of meer een zonde.

Melanchthon

Maar een van de leiders van de reformatie was anders. Dat was Philipp Melanchthon. Kent u die naam? Helaas is hij bijna vergeten tegenwoordig. En helaas is in sommige theosofische literatuur de eer voor zijn werk aan Maarten Luther toegekend. Zij werkten samen, maar het werk werd gedaan door Philipp Melanchthon. Deze Duitse predikant merkte dat de reformatie iets wat de mensen nodig hadden, wat ze zochten, uit de kerk haalde. En dat was spiritualiteit. Het was mystiek. Dat was de wegwijzer op hun zoektocht naar het Goddelijke. Hij zag wat de protestantse priesters en de theologen misten. Zij hadden de filosofie verloren. Dus wendde hij zich tot het Neoplatonisme, tot de hermetische filosofie, tot de alchemie. En hij creëerde een fascinerende vorm van protestants Christendom. In Duitsland was deze Philippistische Kerk zo'n tweehonderd jaar de belangrijkste rivaal van de Lutherse Kerk.

Piëtisme

In het Protestantisme dat we vandaag de dag kennen, domineert de Lutherse Kerk. Wat is er eigenlijk met de zogenaamde 'Philippistische Kerk' gebeurd? Als deze gewonnen had, dan zou Duitsland nu een mystieke Christelijke Kerk hebben. Maar binnen de Protestantse Kerk in Duitsland kwam er, geïnspireerd door de Philippistische Kerk, een interne ontwikkeling op gang en deze breidde zich uit. Dit was de piëtistische beweging. Nu zien velen het Piëtisme als een soort fundamentalistische versie van het Protestantisme, maar dat was in het begin niet zo. Ik kan u zeggen dat de vader van H.P. Blavatsky, kolonel Peter Alexeivich von Hahn, een Piëtist was. Mevrouw Blavatsky spreekt meerdere keren met diep respect over haar vaders religie. Dat was de oude vorm van het Piëtisme. Het Piëtisme ontwikkelde een protestantse vorm van mystiek en spiritualiteit. Een van de resultaten was natuurlijk Jakob

Böhme. Ik denk dat u hem allemaal wel kent. En er was de Engelse ‘wolk-beweging’, die vandaag de dag minder bekend is. Die begon met een klein boekje dat *The Cloud of Unknowing* (‘de wolk van onwetendheid’, red.) heette. Het is al aan het einde van de 14e eeuw geschreven door een anonieme Engelse priester, die zijn ideeën ontleende aan de christelijke Neoplatonisten: Nicolaas van Cusa en anderen. Het kwam weer in de belangstelling in piëtistische groepen in Engeland na de reformatie. Het boekje leert dat de enige ware weg naar ‘het kennen van God’ een ‘wolkige’ bewustzijnstoestand is. Dat houdt in dat je alle ‘kennis’ moet loslaten, alle ideeën en veronderstellingen die je over God hebt, en het ‘niet-kennen’ betreedt. Je ego geeft zich over — daardoor kun je een glimp van het goddelijke opvangen. Een heel mooi klein boekje zou ik zeggen.

Deze Piëtisten – het woord komt van het Latijnse ‘pius’ dat ‘toegewijd zijn’ betekent – begonnen op een nieuwe manier naar het goddelijke te zoeken. Ze streefden naar dat korte moment van ‘unio mystica’. Het is een bijzondere ervaring zo’n ‘unio mystica’. Zoals het woord al aanduidt, is een ‘unio mystica’-ervaring een mystieke vereniging. Het vindt plaats wanneer je geest voor een heel kort ogenblik eenheid ervaart. Volledige eenheid met je spirituele en goddelijke beginselen. We kunnen dit allemaal ervaren, een kort ogenblik maar. Hier streefden de Piëtisten naar, en naar een verbinding met het hart en het goddelijke. Ze probeerden ook alternatieve genootschappen op te richten en hun ideeën te verspreiden onder andere Christenen. Velen waren vrij tolerant met betrekking tot geloof, maar dat zou later veranderen. Ze richtten ook een broederschap op met dissidente katholieke bewegingen.

De Hussieten

Nu wil ik graag iets zeggen over de Hussietenbewegingen uit Bohemen. We zouden kunnen zeggen dat de oprichter, Johannes Hus, de hele reformatie heeft gestart. Hij was een katholieke priester en professor in de theologie aan de universiteit van Praag, die als een ketter verbrand is op de brandstapel.

Een restant van die beweging is de Hernhuttersbeweging. Deze is volgens mij ook hier in Nederland aanwezig. Ze zijn opgedeeld in drie takken: een lutherse, een calvinistische en een katholieke tak die alle verenigd zijn in dezelfde broederschapsbeweging. Zij hebben ook hun wortels in deze spirituele impuls, maar zij ontwikkelden zich later in een vreemde richting. Ze werden ‘bloedmystici’. En zij hadden een favoriete hymne waarin zij zongen: “Ik zou

willen dat ik een worm was, kruipend in de open schoot van Christus, zijn bloed drinkend en zijn vlees etend.”⁽¹⁾ Maar dit is eigenlijk ook diep symbolisch. Het mag dan wel vreemd klinken, maar het zijn natuurlijk symbolen. Symbolen die staan voor eenheid.

Rozenkruisers

Maar de geschiedenis ging natuurlijk verder en als gevolg van de reformatie verscheen er een nieuwe orde. Een geheim genootschap, bekend als de Rozenkruisers. We weten niet precies wanneer het begon, wie de orde opgericht heeft of waar het vandaan komt. Begin 17e eeuw beginnen er boeken in protestantse gebieden in Duitsland te verschijnen: *Atalanta fugiens*, *Confessio Fraternitatis*, *De alchemistische bruiloft* van Christian Rosenkreutz. Er worden manifesten verspreid in Duitse steden, Parijs en zelfs hier in Nederland met teksten als: “Wij, de afgevaardigden van het Hogere College van het Rozenkruis, verblijven, zichtbaar of onzichtbaar, in deze stad” en “De gedachten verbonden aan het ware verlangen van de zoeker zullen ons naar hem leiden en hem naar ons.”⁽²⁾ Ik neem aan dat jullie hier allemaal van gehoord hebben.

Waar kwamen ze vandaan? Wie waren ze? Het waren christelijke mystici, sterk beïnvloed door het Neoplato-

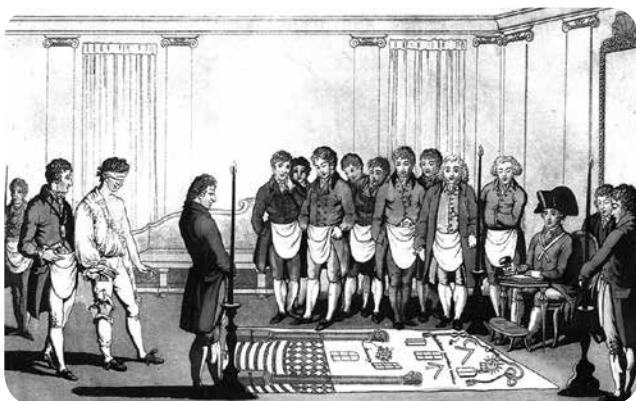

Een voorstelling van ‘de tempel’ van het Rozenkruis. Links naast de deur zien we de roos, rechts het kruis.

nisme, de hermetische filosofie en de alchemie. En hier zien we de tempel van het Rozenkruis. Je ziet alle belangrijke symbolen: dat van de poorten, het kruis en de roos, die verondersteld worden verenigd te worden. Dat is het doel: de eenheid van de roos en het kruis. Het kruis is materie, de geïncarneerde mens. Na de dood 'hangen' we in Devachan. Daarna laten we los en vallen naar beneden in de materie. We zijn hier gekruisigd. En de roos staat voor het hogere mystieke, spirituele aspect in de mens. Deze afbeelding is de moeite waard om op te mediteren. Het is ook een fascinerende studie om dieper of nauwkeuriger te kijken naar alle symbolen die we hier vinden. De beweging van de Rozenkruisers verspreidde zich erg snel. Maar helaas verloren de boodschappers die erachter zaten de controle over de beweging. Het werd dus tijd voor iets nieuws. Zoals u weet zijn er kleinere impulsen en grotere impulsen van de Loge van Wijsheid en Mededogen die cyclisch plaatsvinden.

Vrijmetselaars

Een Rozenkruiser uit Engeland, genaamd Elias Ashmole, had een missie: de ogen van de Vrijmetselaars te openen en hun de filosofie te tonen, om hun symbolen aan hen uit te leggen en hun over hun oorsprong te vertellen. Waarom droegen de Vrijmetselaars witte schorten? Niet omdat ze metselaars zijn die gebouwen, huizen, muren en andere dingen bouwen. Zij waren de afstammelingen van de *Magistri Comacini*. En de Vrijmetselaars leggen een vergelijkbare eed af (in een hogere graad) als de *Magistri Comacini*. Zoals we al zeiden hadden de leiders van de Mysteryscholen Europa verlaten. Ze werden gedwongen om Europa te verlaten. Maar op een dag, als de omstandigheden anders zijn, zullen ze vanuit het Oosten terugkeren naar het Westen. En zullen ze de Mysteryscholen weer openen. De witte schorten en de witte handschoenen van de Vrijmetselaars zijn eigenlijk tekens van rouw, omdat de scholen gesloten zijn en de Hiërofant die ons

kunnen onderwijzen ons moesten verlaten. De Vrijmetselaars doen zoals de oude school: bouwen. Ze bouwen een stralende tempel in het hart. Een tempel voor onze eigen innerlijke God, waar ieder van ons kan worden aanvaard als een discipel van onze eigen innerlijke God. Wat we op deze tekening zien is de inwijding van de eerste graad, het 'Binnentreden van de Leerling' genaamd. De kandidaat wordt naar binnen geleid, gewond, geblinddoekt, in verwondering, niet wetend wat er gaat gebeuren. In de stoel in de oostelijke hoek van de tempel zien we de Achtbare Meester van de loge. Hij is tijdens de rituelen de symbolische afgevaardigde van de Hiërofant. Een Achtbare Meester van een Vrijmetselaarsloge van de eerste drie graden, die de blauwe of de symbolische graden worden genoemd, draagt het symbool van de materie om zijn nek, een vierkant, want hij is verantwoordelijk voor de fysieke, de lagere gang van zaken van de orde. Dat wil zeggen van de Lagere Mysteryën, de drie eerste graden van de Mysteryschool. De passer symboliseert de hogere processen. De passer is in de Vrijmetselarij het symbool van de geest.

Dus vanaf het midden van de 18e eeuw werd de Vrijmetselarij wat we de ruggengraat van de esoterie in de westerse wereld kunnen noemen, omdat je geen enkele esotericus kunt vinden die geen Vrijmetselaar was. Als je naar de eerste halve eeuw van de theosofische beweging kijkt, is het moeilijk om een actieve Theosoof te vinden die geen Vrijmetselaar was. Blavatsky was een Vrijmetselaar, Judge was een Vrijmetselaar, Franz Hartmann was een Vrijmetselaar, Hargrove was een Vrijmetselaar. Gottfried de Purucker was een Vrijmetselaar, Olcott was een Vrijmetselaar en ook Mead was een Vrijmetselaar. Ik kan niemand bedenken die geen Vrijmetselaar was. Dit is het belangrijkste symbool van de Vrijmetselarij. En dit laat ook de mystieke eenheid zien. Waar we allemaal

naar streven is dat dit permanent wordt. Dit symbool toont de constitutie van de mens. Met een driehoek en het vierkant. De vier punten en de driehoek verwijzen naar voortdurende incarnatie. In het algemeen hebben we nu slechts een aantal aspecten van het *Manas*-principe geïncarneerd. Maar door evolutionaire vooruitgang zullen meer aspecten van Manas incarneren. Zo ontstaat, om zo te zeggen, de driehoek in het vierkant. En dit laat precies hetzelfde zien.

Als u telt, dan kunt u hier ook gemakkelijk alle zeven aspecten in zien. Dit is de mens! De 'G' in het midden vertegenwoordigt het zevende principe, het goddelijke principe. Het vierkant is de materie en de passer is de geest. Ze moeten samen versmelten in een mystieke vereniging. We moeten een volledige mens worden. Materie en geest moeten zich verenigen.

De romantiek

We gaan een beetje vooruit in de tijd. De 18e eeuw was de eeuw van de verlichting. De mens verwierf nieuwe kennis in de natuurwetenschappen. Maar het was ook de eeuw waarin het materialisme geboren werd. En in Frankrijk ontstond een mechanistische kijk op de wereld. We noemen de vertegenwoordigers hiervan ook wel de vijanden van de spiritualiteit, vijanden van de theosofische beweging en vijanden van de spirituele impulsen. Maar tegen

het einde van de 18e eeuw dachten sommigen dat met het materialisme Europa de verkeerde kant opging. Dat we onze zielen vergaten. Zodoende begon zich een nieuwe esthetische beweging en een nieuwe denkrichting door Europa te verspreiden en dat was de romantiek.

Dit schilderij, *De wandelaar boven de zee van mist*, is een typisch schilderij uit de romantiek. De eenzame man die hoog in de bergen staat, op de wolken loopt en zoekt naar de verloren ziel van de Europeanen. Dit was een protest-beweging tegen de verlichting. De verlichting verloor de ziel, verloor de spiritualiteit. Deze nieuwe beweging had een filosofie nodig. En waar haalde ze die vandaan? Bij Plato, bij Plotinus, bij de oude Theosofen. Bij de Neoplatonische school van *Hypatia*, enzovoorts. Het komt allemaal weer terug. Er zijn slechts kleine verschillen tussen die school en wat we vandaag de dag bestuderen en onderwijzen. De oude leringen moesten terugkomen en dat gebeurde daar. Het werd een heel krachtige beweging, vooral in Duitsland, Frankrijk en Groot-Brittannië. Velen die de geschiedenis van de esoterische traditie en de verschillende werken van de Meesters van Wijsheid en Mededogen bestudeerd hebben, zouden zeggen dat ze iets gemist hebben, want dit was een van de meest succesvolle impulsen in de westerse wereld. Die duurde ongeveer honderd jaar, maar wordt tegenwoordig helaas bijna alleen nog maar herinnerd als een beweging van schilders en andere kunstenaars. Maar het ging veel dieper. De Romantici zochten naar de spirituele kant van de natuur en ze keken binnen in de mens, op zoek naar de ziel die kwijt was geraakt. Ik zou zeggen, een mooie manier van denken en een fraaie wijze om spiritualiteit te presenteren die eenvoudig te accepteren was voor mannen en vrouwen in de 19e eeuw. Het was een manier om filosofie, kunst, literatuur en spiritualiteit te verenigen.

Karl Gotthelf von Hund

We gaan terug naar de 18e eeuw. Ik zou nu een aantal boodschappers van de Meesters van Wijsheid en Mededogen, zoals H.P. Blavatsky, of medewerkers van de boodschappers willen presenteren.

Dit is Karl Gotthelf von Hund, een Duitse baron, geboren in 1722. Hij was waarschijnlijk de belangrijkste Vrijmetselaar en esotericus in Duitsland in de 18e eeuw. In 1742, pas twintig jaar oud, was hij in Parijs. Daar

gebeurde iets vreemds met hem. Hij werd verheven tot de graad van meester in de Vrijmetselarij. Maar de vraag is: door wie? Hij ontving ook een hogere graad in de Vrijmetselarij en hij werd aangenomen als een ridder van de orde van de Tempeliers. Het logeprotocol is bewaard gebleven en Von Hund schreef zijn herinneringen aan zijn inwijding op en deze kunnen nu nog gelezen worden.

De officieren in de loge waren daar natuurlijk aanwezig. Maar uit brieven die deelnemers aan de ceremonie hierover hebben geschreven aan andere Vrijmetselaars, en uit de getuigenis over de ceremonie van Von Hund zelf, blijkt dat er nog iemand in de noordoostelijke hoek van de tempel stond. Een man in een vermomming. Hij droeg een masker. De meester van de loge stelde hem voor als de ridder van de Rode Veer. Dat is alles wat we weten. Niemand daar had enig idee wie deze ridder van de Rode Veer was. De aanwezige broeders van de loge waren niet geïnformeerd.

Toen Von Hund zijn graden ontving, werd hem verteld dat hij een missie had. Hij moest naar Duitsland teruggaan en daar een nieuwe Vrijmetselaarsorde vormen. Hij moest de orde van de Tempeliers in Duitsland heroprichten. Hij moest graden van de Rozenkruisers en de alchemie in de Vrijmetselarij introduceren. Hij moest de Vrijmetselaars filosofie en mystiek geven. Hij moest ze nieuwe doctrines geven want hij moest ze voorbereiden op de komst van iemand: de Boodschapper.

In 1751 was hij min of meer klaar voor zijn taak. Hij formeerde een nieuwe loge, 'De Drie Pilaren' genaamd, in de omgeving van zijn thuisstad Jena, in Thüringen, midden Duitsland. En een paar jaar later werd de nieuwe orde van Hoge Vrijmetselarij opgericht. Deze kreeg de naam 'De Hoge Orde van de Heilige Tempel van Jeruzalem', die bekend werd als de 'Strikte Observantie'. Denk aan het bouwen van een Tempel in het hart. Het werd een sterke orde.

Veel loges uit andere jurisdicties en maçonnieke systemen besloten om zich aan te sluiten bij Von Hund's nieuwe orde, omdat deze iets had dat bij de andere ontbrak: leringen. Deze loge beschikte over kennis. Ze had wijsheid. In veel maçonnieke loges toentertijd werden drinkfeesten georganiseerd. Er werd gekaart. Ze waren van het pad afgeweken dat ze geacht werden te volgen. In de loges die onder Von Hund werkten gingen de zaken anders. Daar werd gestudeerd. Er waren zowel mannen- als vrouwenloges in dit systeem. Er waren lezingen, studiegroepen en er was studiemateriaal voor iedereen. Promotie naar een hogere graad was alleen mogelijk nadat een schriftelijk

examen was afgelegd. In deze loges begon iets te gebeuren. Alle leden werden getraind in alchemie en filosofie en ze begonnen onderzoek te doen. Precies wat we in de oude doelen van de Theosofische Beweging kunnen vinden; onderzoek naar de verborgen krachten, de verborgen eigenschappen van de mens. En ze onderzochten wat we tegenwoordig misschien parapsychologie noemen: telepathie en soortgelijke dingen. Dit was volstrekt nieuw. De beweging werd sterk en krachtig. Maar dit was tegelijkertijd hun valkuil.

Er heerste strikte discipline. Alle leden moesten een eed afleggen. Als 'ridders' moesten ze bereid zijn om zich voor het geheime doel van de orde in te zetten, terwijl zij niet eens geïnformeerd werden over welk doel dit was. Er werd hun verteld dat er een geheime 'meerdere' was, de meerdere van Von Hund. Deze meerdere zou komen en orders geven en zij waren verplicht die uit te voeren. Maar niemand wist wie deze verborgen meerdere was. Zelfs Von Hund niet. Hij werd de 'Geheime Meester' genoemd. Von Hund ontving brieven, instructies, berichten maar hij wist niet van wie. En iedereen had beloofd de orders van de onbekende Geheime Meester op te volgen. Helaas begonnen de leden aan het bestaan van die Meester te twifelen. En het resultaat was dat de loge uiteen viel. Wat vandaag nog van het maçonnieke systeem rest heet 'De Gerectificeerde Schotse Rite' en zij werken ook hier in Nederland. Het is een esoterische mystieke christelijke vorm van de Vrijmetselarij.

Het werk van Von Hund was de voorbereiding voor de komst van de boodschapper van 1775, de boodschapper die een eeuw voor H.P. Blavatsky kwam.

Saint Germain en Mesmer

De chela die het esoterische werk in Europa in de 18e eeuw organiseerde was Saint Germain. En dit is hoe hij eruit

zou moeten zien. Dit is de duidelijkste afbeelding die we van hem hebben.

Als je nu op internet Saint Germain intypt dan zul je helaas erg vreemde kleurenfoto's van hem zien. Meestal met een blonde baard en een paarse gloed rondom zijn hoofd. Zo heeft hij er zeker nooit uitgezien. Saint Germain was zeker de ridder van de Rode Veer die Von Hund in Parijs heeft ingewijd. Maar hij

rekruteerde ook een andere man. En deze man was de Duitser Franz Anton Mesmer. Hij gaf hem de opdracht om de impulsen in 1775 te organiseren. Saint Germain was de man achter het werk, het kanaal tussen de boodschapper en de Meesters. En Mesmer was de boodschapper.

En wat werd hij verondersteld te doen in die jaren van materialistische filosofie? We weten dat er in die jaren een politieke beweging begon te groeien die uiteindelijk leidde tot de Franse Revolutie. Terwijl het materialisme, de mechanistische kijk

op het universum, Europa leek te domineren, was het Mesmer's missie om te laten zien dat er nog iets anders was. *Magnétisme animal*, de verborgen krachten in de mens. 'Levenskrachten' met andere woorden. En het resultaat van zijn werk zien we vandaag nog steeds: neurologie, psychiatrie, sociale psychologie en helaas ook hypnose. Dat laatste was het gevolg van misbruik van zijn leringen. Hij heeft nooit hypnose onderwezen. Wanneer de leringen 180 graden gedraaid worden, dan krijg je hypnose. Maar men kreeg het idee wel van hem.

Cagliostro

Mesmer kon natuurlijk niet alleen werken. Hij had net zoals alle boodschappers medewerkers nodig. Mevrouw Blavatsky had ook medewerkers. Ze had Judge, Mead, Hartmann, Damodar. En Mesmer had zijn medewerkers nodig. De belangrijkste van hen was Alessandro Cagliostro.

Arme man, er zijn zeer veel rare leugens over hem verspreid. Wat was zijn taak? Hij had namelijk ook een missie en deze was het verspreiden van één enkele lering: reïncarnatie. Hij vormde zijn eigen systeem van Vrijmetselarij, genaamd de 'Egyptische Rite'. En hij nam de titel 'De

Grote Kophta' aan voor deze nieuwe Vrijmetselaarsorde. Hij reisde door Europa als de 'Meest Vermaarde Grote Kophta'. Hij bezocht maçonnieke loges, ordes van de Rozenkruisers. De esoterische samenleving en groepen openden de deuren voor hem. Binnen die kringen onderwees hij reïncarnatie.

Hij moest zijn eigen systeem van hoge Vrijmetselarij vormen. Na de sluiting van de Orde van de Strikte Navolging was er behoefte aan een hogere esoterische vorm van

Vrijmetselarij in Europa. Maar er was ook behoefte aan een rang en het gezag van een hoofd van een orde van een hogere graad. Cagliostro werd aldus een zeer illustere figuur. Hij was een zeer machtige, krachtige broeder en in heel Europa openden honderden loges en afdelingen de deuren voor Cagliostro.⁽³⁾ En hij onderwees reïncarnatie. Eén enkele doctrine. En hij deed dit heel goed want de leer van reïncarnatie werd opgenomen in methoden van de Vrijmetselarij toentertijd. Helaas herkenden vele Vrijmetselaars het honderd jaar later niet meer in de rituelen, maar toen was het erin opgenomen en dat is nog zo.

Chevalier Casanova en Saint Martin

Een tijd lang was er nog een andere belangrijke medewerker en dat was chevalier Casanova. Hij werkte nauw samen met Cagliostro en Mesmer. En nu vraagt u zich misschien af wat de taak en de missie van Casanova was? Dit was natuurlijk niet het verleiden van vrouwen want dat is slechts een mythe. Dat is niet waar. Hij had weliswaar verschillende relaties met vrouwen in zijn leven, maar dat waren er niet zo veel als mensen vaak geloven. Ze zijn geteld en het waren er elf. Niet de honderden die ze mensen willen doen laten geloven in films en in boeken met de zogenaamde 'memoires' van Casanova. Dat is overwegend fictie. Ze zijn veranderd. De uitgever heeft een aantal liefdesverhalen toegevoegd die nooit hebben plaatsgevonden. Casanova heeft die memoires zelf nooit geschreven, want hij was een zeer spirituele man, diep religieus. Zijn hele leven voerde hij een innerlijke strijd of hij zich wel of niet zou terugtrekken op een hoge Zwitserse berg om monnik te worden, zodat hij kon doen waar hij het meest van hield in het leven: literatuur uit de oudheid vertalen.⁽⁴⁾

Hij reisde iets te veel en maakte een grote fout in Frankrijk. Hij raakte verwickeld in gokken en de loterijen. Hij was de secretaris van de Franse Koninklijke Lotto.⁽⁵⁾ Gokken is geen goede zaak, zeker wanneer je er geld aan verdient zoals hij deed. Dus helaas was hij niet betrokken bij de spirituele impuls op een manier zoals die aanvankelijk was bedoeld.

Een andere persoon die deel uitmaakte van deze impuls was Claude de Saint Martin. Hij vormde een Genootschap van Vrienden. Een diep mystieke groep in Frankrijk die op zoek was naar de eenheid met het innerlijke goddelijke in de mens. Hij werkte al samen met Martinez de Pasqually, een magiër die probeerde om de oude theologische Egyptische theurgie weer te verspreiden in Europa. Op een gegeven moment ontdekte hij dat dit eigenlijk de

verkeerde kant opging en dat het niet werkte. En dus werd hij medewerker van Jean-Baptiste Willermoz in Lyon, die op zijn beurt weer secretaris was van de grootmeester van wat er over was van de Strikte Observantie in Duitsland en de belangrijkste oprichter van De Gerectificeerde Schotse Rite. Saint Martin vormde zijn eigen Genootschap van Vrienden, en daarmee legde hij de basis van wat vandaag de dag bekendstaat als de orde van de Martinisten. Een mystieke en esoterische christelijke orde die nog steeds sterk verbonden is aan De Gerectificeerde Schotse Rite. Hij wilde de Christenen de fout van dogmatisme laten inzien, en hun de spiritualiteit van hun religie laten zien. In het begin ging dat heel goed maar het was als met alle impulsen, ze duren niet eeuwig. De Martinistenorde is nog actief, maar slechts enkele takken zijn trouw aan de diepere ideeën van de echte oprichter.

Bulwer-Lytton

En de laatste waar ik iets over wil vertellen was een zeer belangrijke man voor Het Theosofisch Genootschap. Als je het mij vraagt zou het voor iedere Theosoof verplicht moeten zijn om zijn boeken te lezen en te bestuderen. In de beginperiode van het Genootschap werden zijn boeken aangeraden. Iedereen las ze, ook Blavatsky. Hij was Edward Bulwer-Lytton, geboren in 1803. De oprichter van Het Theosofisch Genootschap, tenminste van het eerste genootschap met deze naam.⁽⁶⁾

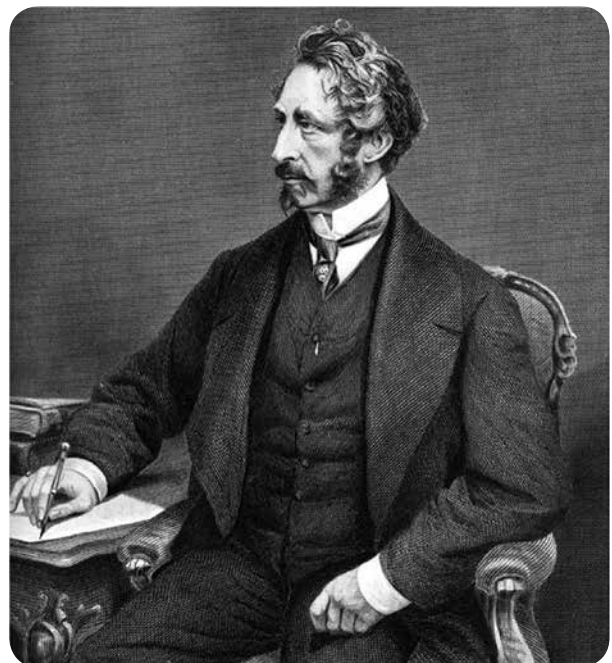
We kennen hem als de auteur van een aantal fascinerende boeken. *Zanoni*, heeft u dat gelezen? Dit boek gaat over de discipel en zijn pad. Hij schreef *Een Vreemd Verhaal*; een kleine roman uit 1862, en natuurlijk *Het komende ras* en nog een aantal andere boeken.

Toen hij ongeveer twintig jaar oud was begon hij met zijn missie: het oprichten van een theosofisch genootschap in Londen en het bouwen van een nieuwe Mysteryschool. Natuurlijk waren er al eerder pogingen ondernomen, zoals in Florence, waar jonge mensen, jonge volwassenen les kregen. En er waren ook kleinere pogingen om een school op te richten met een diepere spirituele en filosofische aanpak, zoals die van madame Guyon een eeuw voor Bulwer-Lytton.⁽⁷⁾ Maar sinds de sluiting van de Platonische Academie, toen 1300 jaar geleden, was er geen echte open

Mysteryschool meer geweest, waar met kinderen vanaf hun vijfde jaar gewerkt werd, die een missie kregen, een doel. Waar de leringen aan hen gegeven werden, de leringen die ze nodig hadden op het moment dat het nog mogelijk was om de kinderen te vormen. Dat was zijn missie. We weten uit zijn eigen geschriften, uit zijn dagboeken en uit zijn brieven, dat hij persoonlijk contact had met de Meesters van Mededogen.⁽⁸⁾ Ik zou niet kunnen zeggen of hij een aangenomen chela was, maar als ik lees wat hij geschreven heeft of wat anderen over hem zeiden, dan denk ik dat dat best zo zou kunnen zijn.

Hij had een grote missie maar ongelukkigerwijs slaagde hij niet. De maatschappij was nog niet rijp genoeg voor een theosofisch genootschap. De Meesters werkten met hem maar ze besloten om het werk te stoppen en vijftig jaar te wachten om Het Theosofisch Genootschap opnieuw te vormen. De Meester die Lytton zijn orders gaf was dezelfde die later H.P. Blavatsky de opdracht gaf om het Genootschap te vormen. Kunt u zich dat voorstellen? Ze probeerden niet om een vergelijkbaar theosofisch genootschap te vormen met vergelijkbare doelen, maar exact hetzelfde genootschap. Dezelfde naam, dezelfde organisatie, dezelfde constitutie, dezelfde leringen, alles was hetzelfde. De Meesters kozen eerst Lytton als boodschapper, maar de tijd was nog niet rijp. Weet u wat de Meester zei over Blavatsky? Dat ze eigenlijk niet geschikt was voor het werk, maar dat ze het beste was wat ze op dat moment hadden.⁽⁹⁾ Ze hadden niemand anders, want Lytton was gestorven.

Ik vraag me ook af wat er gebeurd zou zijn als de tijd

anders was geweest en Lytton er wel in was geslaagd om toen het Genootschap en de moderne Theosofische Beweging te vormen zoals bedoeld was. Kijkt u eens beter naar Bulwer-Lytton. Naar zijn leven, naar zijn werk, naar zijn geschriften, en u ziet waar Blavatsky haar inspiratie vandaan heeft. Leest u wat ze over hem en zijn werk zegt.⁽¹⁰⁾ Zij is een van de mensen die hem zeer hoogachten. Hij was werkelijk een zeer fascinerende man.

Referenties

1. Dit is een vrije vertaling door Carl Ek. Deze hymne is gepubliceerd in: Peter Werwing en Andreas Karl Rutström (red.), 'Zions Nya sänger', 1778. In: *Nordisk Familjebok*, Stockholm 1909, <http://runeberg.org/nfbk/0302.html>.
2. Vertaald door Carl Ek. Gebruikte bron: Paul Sédir, *Les Rose-Croix*. Amitiés spirituelles, Paris 1972.
3. P. Faulks en R.L.D. Cooper, *The Masonic Magician*. Watkins, London 2008.
4. Bronnen: G. Casanova, *A History of My Life*. 6 delen. Vertaald door W.R. Trask. Johns Hopkins University Press, Baltimore 1997; H. Scheible (red.), *Mythos Casanova*. Reclam, Leipzig 2003; G. Casanova, *Gesammelte Briefe*. Geredigeerd door E. Straub. 2 delen. Propyläen, Berlin 1969/70; D. Parker, *Casanova*. Sutton, London 2002; *Casanova. Les Archives de Dux*. Marco Leeflang (red. and uitg.), Utrecht 1992; E-Mail aan Carl Ek van pater Basil, deken van het klooster Einseideln van 27 februari 2008 tot 13 december 2008.
5. Zie ref. 3.
6. Zie de brieven van H.P. Blavatsky waarin ze hem postuum tot erelid van the Theosophical Society benoemt.
7. *The Autobiography of Madame Guyon*: www.ccel.org/ccel/guyon/auto.toc.html; *Catholic Encyclopedia*. Deel 7 (Gregory XII-Infallability), Robert Appleton, New York 1913; F. Mallet-Joris, *Jeanne Guyon*. Flammarion, Parijs 1978.
8. Zie de boeken van Edward Bulwer-Lytton: *Zanoni*, 1842; *A Strange Story* (anoniem uitgegeven roman), 1862; *The Coming Race*, 1871. Zie ook: L.G. Mitchell, *Bulwer Lytton: The Rise and Fall of a Victorian Man of Letters*. Hambledon and London, London 2003.
9. *De Mahatma Brieven aan A.P. Sinnett*, brieven 26 en 54. Diverse edities. Online: <http://www.theosociety.org/pasadena/mahatma/ml-hp.htm>. *The Letters of the Masters of the Wisdom 1881-1888*, brief 19. Theosophical Publishing House, Adyar 1919. Online: <https://archive.org/stream/lettersfrommaste-00jina#page/n5/mode/2up>.
10. H.P. Blavatsky verwoordt haar visie op Bulwer-Lytton in diverse artikelen (zie de index van *H.P. Blavatsky Collected Writings*), bijvoorbeeld in 'Chela's and Lay Chela's', en voorts in haar boek *Isis Ontsluierd*.

Aanbevolen literatuur

- Algemeen over het onderwerp:
A. Briggs, *How They Lived. Deel 3: An anthology of original documents written between 1700 and*

1815. Blackwell, Oxford 1969.

- Over Vrijmetselarij: A. Bernheim, 'A Brief History of French Freemasonry'. Artikel in: *The Plumblin*, deel 6, nr. 1. Scottish Rite Research Society, 1997; H.W. Coil, *Coil's Masonic Encyclopedia*. Macoy, Richmond 1961; A.C.F. Jackson, *Rose Croix: A History of the Ancient & Accepted Rite for England and Wales*. Lewis Masonic, Londen 1980.
- Over Cagliostro: zie ref. 2 and 3.
- Over Hernhutters: zie ref. 1, en website www.yoel.info/hutton_j_e_history_moravian_church_300dpi.pdf.
- Over Casanova: zie ref. 4.
- Over Madame Guyon: zie ref. 7.
- Over Bulwer-Lytton: zie ref. 8, en: H.T. Edge, 'The Occult Novels of Bulwer Lytton'. Artikel in: *The Theosophical Forum*, deel 13, juli 1938, blz. 19. Point Loma, California.

De berg Meru.⁽¹⁸⁾

Kerngedachten:

- » Er is een verschil tussen de uiterlijke, zichtbare polen en de geestelijke polen.
- » De stand van de Aardas is nauw gekoppeld aan de innerlijke groeifasen van onze Planeet (en dus van ons mensen). Een nieuwe evolutiefase wordt ingeluid door een verschuiving van de Aardas.
- » De Noord- en Zuidpool zijn twee *organen* in de levende Planeet; ze vervullen essentiële functies, onder andere voor de stromen wezens die onze Planeet periodiek in- en uitstromen.

Doordringen *achter* het poolijs ...

Over onze polen als organen van onze levende Planeet

Recent trok Greenpeace de publieke aandacht voor de risico's van olieboringen nabij de Noordpool, door middel van enkele opzienbarende acties. De kennis die we uit de Theosofia putten, maakt duidelijk *waarom* de polen zo bijzonder zijn: zowel de 'uiterlijke' als de 'innerlijke' polen.

Greenpeace en andere groepen die zich om het lot van de ecosystemen van de Noord- en Zuidpool bekommeren, wijzen op de uitzonderlijke kwetsbaarheid van deze gebieden. De koude zorgt ervoor dat deze gebieden zich heel langzaam herstellen van storingen. Ook zorgt het extreme weer voor forse risico's voor de werknemers op boorplatforms. En een derde belangrijk punt: zijn we met onze huidige wetenschappelijke kennis in staat om te voorzien wat de gevolgen zijn van onze ingrepen aldaar? Heel veel kennis komt pas nu boven water. Pas nu beginnen er bijvoorbeeld wat feiten binnen te druppelen over wat zich *onder* het poolijs bevindt.

Onze polen en ons klimaat, door alle tijden heen

Wat er op onze polen gebeurt, heeft een immense invloed op de gehele Aarde. Zo zorgen de sneeuw- en ijsvlaktes voor een wereldwijde afkoeling. Het koude water van de poolzeeën werkt als 'motor' van di-

verse oceaanstromen, waaronder de warme Golfstroom. Er is dus altijd een directe relatie tussen polen en klimaat.

We zien dan ook dat beide gelijk op veranderen. In het verre verleden had onze Aardas een andere stand, waardoor het hoge Noorden een subtropisch klimaat had. De fossiele afdrucken van de planten uit die tijd vinden we nu in Groenland. De grotere veranderingen in de bewegingen en stand van de Aardas zorgen ook voor het rijzen en dalen van complete continenten, waardoor het aanzicht van het Aardoppervlak geleidelijk verandert. Volgens de Theosofia moet 'de huid' van de Aarde periodiek worden vernieuwd, precies zoals dat het geval is bij de huid van mens en dier.

Wat is een Planeet?

De theosofische kennis omtrent de polen is nauw verbonden met de leringen over Planeten, als levende bouwstenen van een levend Zonne-

stelsel. Immers, wat is een Planeet? Het is een cosmisch wezen, dat zich hult in spirituele, mentale, psychologische, astrale en stoffelijke 'sferen' of 'Bollen'. Achter elk hemellichaam werkt een 'hemelwezen', een bewustzijn met een kosmische reikwijdte. De hele Kosmos leeft, is een levend samenwerkingsverband van wezens.

Elk wezen binnen de Kosmos is bezig met een Pad van innerlijke groei, dat gevormd wordt uit een ononderbroken afwisseling van innerlijk en uiterlijk bestaan, van slapen en waken, van 'dood' en uiterlijk bestaan. Ofwel: het wederbelichaamt zich. Ook een Planeetwezen wederbelichaamt zich. Bij de aanvang van een wedergeboorte projecteert het planetaire wezen een eigen invloedssfeer of krachtenveld, dat een leefgebied vormt waartoe talloze andere wezens worden aangetrokken. Deze andere wezens zijn een of meer stappen minder ver ontplooid dan het leidende, planetaire wezen. Ze zijn van alle graden en typen, want een complete Planeet is altijd een samenwerkingsverband van *alle* natuurrijken die er bestaan, anders zou de Planeet onvolledig zijn, zou hij 'een orgaan missen'. Wij mensen zijn slechts één natuurrijk van de tien die er volgens de Theosofia bestaan.⁽¹⁾

Wat zijn de polen?

Een essentiële sleutel bij deze studie is die van de *analogie*: volgens de Theosofia weerspiegelen de kleinere wezens de structuur en werkingen van de grotere wezens waarvan ze deel uitmaken.

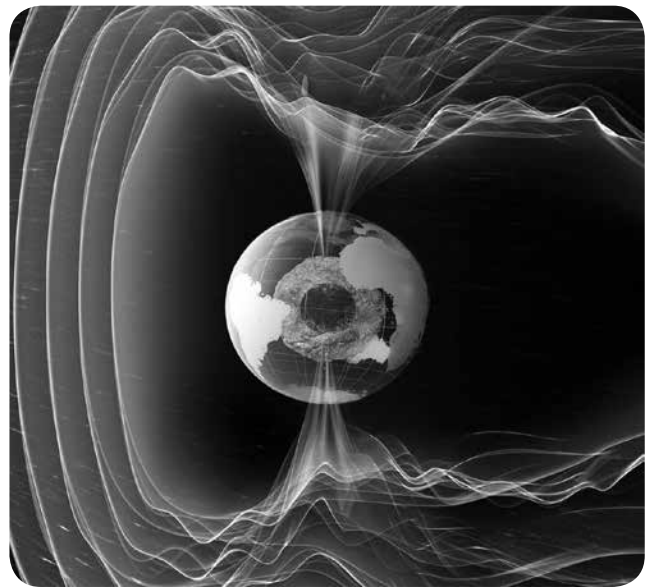
Concreet gezegd: de Planeet Aarde heeft in beginsel dezelfde structuur als de Zon of het Melkwegstelsel, en wij mensen hebben dus ook dezelfde fundamentele structuur als de Aarde, Zon en het Melkwegstelsel waarvan we een levend onderdeel zijn. De details zijn op elk gebied en op elk niveau wel verschillend, maar de principiële processen zijn dat niet.

Als we met analogie-ogen naar de polen kijken, dan zullen we de Noord- en Zuidpool kunnen beschrijven als twee *organen* van de Aarde. De Aarde is een levend organisme, dat opgebouwd is uit diverse organen. De polen vervullen daarbinnen de functie van mond en longen (opnameorganen) en uitscheidingsstelsel. Met dit fundamentele verschil dat de in- en uitstroom door de polen evenzeer betrekking heeft op spirituele en mentale stromen, dus zeker niet alleen de stoffelijk waarneembare stromen. Zoals wij mensen spiritueel, mentaal én stoffelijk in contact staan met onze medemensen, zo geldt dat ook voor een Planeet ten opzichte van de hem omringende Planeten en Sterren.⁽²⁾

De circulaties van ons Zonnestelsel

Als we een 'ether-bril' op zouden kunnen zetten, dan zouden we zien dat het Zonnestelsel een *volheid* is, volledig gevuld met levende, bezielde krachten en substanties. We zouden een dynamisch veranderend organisme zien met als centrale Hart de Zon, zoals ons hart het centrale orgaan van ons lichaam is.

Vanuit dat hart gaan er kanalen of verbindingroutes naar de Planeten, die bestaan uit stromen of 'rivieren' van wezens. U kunt ze prima vergelijken met de vaste routes die trekvogels volgen, als zij van continent naar continent reizen. Ook tussen de Planeten onderling zijn zulke verbindingen. In feite verbindt een groots netwerk van circulerende wezens alle delen van het Zonnestelsel met elkaar, precies zoals ons bloedvatensysteem en zenuwstelsel dat doet in ons lichaam.⁽³⁾ Deze cosmische routes worden gevolgd door alle wezens die – nadat ze een bepaalde cyclus van manifestatie binnen hun eigen Planeet hebben afgerond – aangetrokken worden door andere Planeten en sferen van ons Zonnestelsel. Ook wij menselijke wezens maken tussen twee incarnaties een ware innerlijke pelgrimstocht door de sferen van ons Zonnestelsel. Deze tocht moeten we veeleer zien als 'bewustzijn dat steeds geestelijker toestanden bereikt' dan als 'een lichaam dat door de ruimte reist'. Natuurlijk is er wel sprake van een soort 'reis', maar de processen die zich op deze geestelijke gebieden voordoen hebben heel andere eigenschappen, en vinden plaats met een heel ander besef van tijd en ruimte, dan wat wij op onze fysieke Bol Aarde gewend zijn.

Een voorstelling van het magnetische veld van de Aarde; de Zonnewind (in deze tekening van links komend) vervormt het veld sterk.

Wat de moderne wetenschap tot nu toe heeft ontdekt

Een deel van die vitale en substantiestromen door het Zonnestelsel heeft ook een stoffelijke component en kan dus worden waargenomen met de geschikte meetinstrumenten. Boven de magnetische Noordpool en Zuidpool, zo is gemeten, buigen de veldlijnen van het magnetisch krachtenveld van de Aarde naar het Aardoppervlak toe. Daarom vormen deze twee polen twee openingen. Op alle andere plekken op de Aarde is dit magneetveld ondoordringbaar voor geladen deeltjes en functioneert het als een beschermend schild. De uitzondering hierop is dat deel van de Aarde dat precies van de Zon afgekeerd is. Daar is ook een soort opening in het magneetveld.

Het welbekende poollicht wordt veroorzaakt door de instroom van geladen deeltjes in de hoogste lagen van onze atmosfeer. De prachtige, bewegelijke lichtsporen en lichtgordijnen ontstaan na een keten van verschillende reacties in de atmosfeer, waardoor uiteindelijk bepaalde gassen oplichten. Ook worden er soms krachtige geluiden gehoord. Een heel interessant fenomeen.⁽⁴⁾ Dat de polen, en in het bijzonder de Zuidpool ook een *uitgang* zijn, is nog niet ontdekt.

Als er een forse instroom is van de Zonnewind, dan heeft dit krachtige elektrische en magnetische effecten: radioverbindingen raken dan verstoord. Maar er gebeurt dan meer ... zo'n periode van Zonneactiviteit drukt ook haar stempel op het psychologische welzijn van de mensheid. Dit is aangetoond door enkele intuïtieve onderzoekers zoals de Russische onderzoeker Tchijevsky uit de vorige eeuw. Deze onderzoeker ontdekte de nauwe correlatie tussen historische gebeurtenissen met een regionaal of wereldwijd effect, en de Zonnevlekkencyclus. Meer recente gebeurtenissen laten dezelfde correlatie zien. Ter illustratie: in september 2001 heerste er een Zonnevlekkennmaximum.⁽⁵⁾

Onze polen: opslagplaats van aardse vitaliteit

In de theosofische literatuur vinden we diverse aanwijzingen die het belang van de polen onderstrepen. Naast in- en uitstroomopening zijn ze ook opslagplaatsen van aardse vitaliteit. Ze nemen vitaliteit op en staan deze af, afhankelijk van de situatie. Je kunt ze daarom vergelijken met de veiligheidskleppen of ventielen van een snelkookpan. H.P. Blavatsky voegt er in *De Geheime Leer* fijntjes aan toe, dat als onze Planeet die veiligheidskleppen zou missen, de uiterlijke Bol spoedig in brokstukken uiteen zou vliegen.⁽⁶⁾ We spreken dus over enorme krachten.

We kunnen het 'stoom afblazen' van de beide polen ook vergelijken met Aardbevingen, die ook enorme porties opgehoopte energie laten uitwerken.

Het karakter van Noord- en Zuidpool

Volgens de Theosofia hebben de Noordpool en de Zuidpool tegengestelde karakteristieken: de Noordpool is de plek waar de spirituele, hoogstaande stromen de Aarde binnenkomen en getransformeerd worden. Vanuit de Noordpool worden deze stromen verder geleid: in spiraalvormige banen bereiken ze alle delen van de Planeet. De Zuidpool zorgt vooral voor de uitstroom van de meer materiële krachten en substanties.⁽⁷⁾ Wat dat betreft vinden we in onze Planeet dezelfde dualiteit die we overal in de Natuur, en ook in elk afzonderlijk wezen, vinden. Beide polen zijn noodzakelijke delen van de Aarde, het zijn noodzakelijke organen, zoals duidelijk zal zijn. Denk bijvoorbeeld aan de functie van de Zuidpool: ook een samenleving heeft een goed functionerend stelsel van vuilnisophaal en vuilnisverwerking nodig. Als dat hapert, zijn we niet blij! Maar ook de meer spirituele, inspirerende kant van een samenleving is broodnodig.

Afstemmen op 'de Noordpool'

Zoals gezegd vertegenwoordigt de Noordpool de spirituele en de Zuidpool de stoffelijke kant van de Aardas. In vrijwel alle mythologieën wordt hier symbolisch verslag van gedaan. De Noordpool wordt in India aangeduid als 'de berg Meru', de woonplaats van de goden, en de Zuidpool als 'de afgrond'.⁽⁸⁾ In de mythen van de Grieken en Romeinen lezen we over twee poorten die ons waakbewustzijn verbinden met de droomwereld: een poort van hoorn, een verwijzing naar de hoornen van de runderen die we vooral in het Noorden vinden, en een poort van ivoor. Immers, de olifant leeft in zuidelijke streken, vanuit Europa gezien. Door de eerste poort komen de ware visioenen in ons bewustzijn, door de tweede allerlei misleidende dromen.⁽⁹⁾

Betekent dit dat het spiritueel gezien nut heeft om je naar noordelijke streken te begeven? Nee, dat is een te stoffelijk idee en daarom *misleidend*. Immers, voor het opvangen van inspirerende invloeden zijn fysieke afstanden van geen enkel belang. Het is enkel een kwestie van het zelfstandig ontplooiën van onze eigen sluimerende spirituele vermogens, want daarmee kunnen we ons denken afstemmen op de juiste frequenties, op mededogende, universele gedachten. En dat kan op elke plaats op Aarde: in Australië evengoed als in Lapland.

De geestelijke Noordpool

Als u de Theosofia bestudeert, zult u ontdekken dat de *geestelijke* Noordpool essentiële functies vervult. Vergeet u even het uiterlijke beeld van een vlakke van ijs ... maar denkt u aan een etherisch gebied waar een groep half-goddelijke, mededogende wezens hun taken verrichten.

Zo lezen we in onze literatuur over het bestaan van de Hiërarchie van Mededogen: de Wijzen en Bodhisattva's en Buddha's die de taak op zich hebben genomen om de evolutie van alle aardse wezens te stimuleren en in juiste banen te leiden. Zij zijn de inspiratoren van de mensheid. Deze Hiërarchie is overal op Aarde actief, maar heeft ook een aantal 'hoofdkwartieren', een aantal brandpunten van waaruit haar invloed uitstraalt. De eerste is Śambhala (ergens ten noorden van de Himalaya), de tweede de geestelijke Noordpool, en de derde wordt aangeduid met 'de Zon'. Elk centrum is een schakel of transformator in de stroom van wijsheid die vanuit de spirituele Zon naar ons mensen toevloeit.⁽¹⁰⁾

Ook lezen we, dat er op en rondom de Noordpoolstreek een continent ligt dat in de theosofische literatuur 'het Onvergankelijke Land' wordt genoemd, omdat dat het enige continent is dat van geboorte tot sterven van de Planeet blijft bestaan. In *De Geheime Leer* spreekt H.P. Blavatsky van een oud handschrift dat meldt dat "de poolster er een wakend oog op houdt van de dageraad tot het einde van de schemering van 'een dag' van de GROTE ADEM" (wat inhoudt: één planetaire levenscyclus, red.). Het was ooit de woonplaats van de eerste mensen, in hun eerste, zeer etherische evolutiefase. Deze lieten dus geen stoffelijke resten achter. Het 'Onvergankelijke Land' zal ook de woonplaats worden van de laatste mensen.⁽¹¹⁾

Waar is dat continent dan, zult u vragen. Immers: rondom de Noordpool is toch alleen een ijskap, die drijft op de zee? Fysiek gezien klopt dat. Maar het continent waarover we spreken is etherisch van aard. Het bevindt zich op meer innerlijke gebieden van bestaan. In het verre verleden, toen onze lichamen vergelijkbaar etherisch waren, leefden we op dat land. In de verre toekomst, als wij mensen ons leven veel meer vanuit spirituele visies vormgeven, zullen we de zintuigen ontwikkelen die nodig zijn om dit continent zelf waar te nemen.

De stand van de Aardas weerspiegelt de menselijke evolutie

Een ander belangrijk aspect van de polen en de Aardas is hun beweeglijkheid. De stand verandert continu, volgens cyclische wetten. En daarbij spelen meerdere cyclussen

tegelijk een rol.

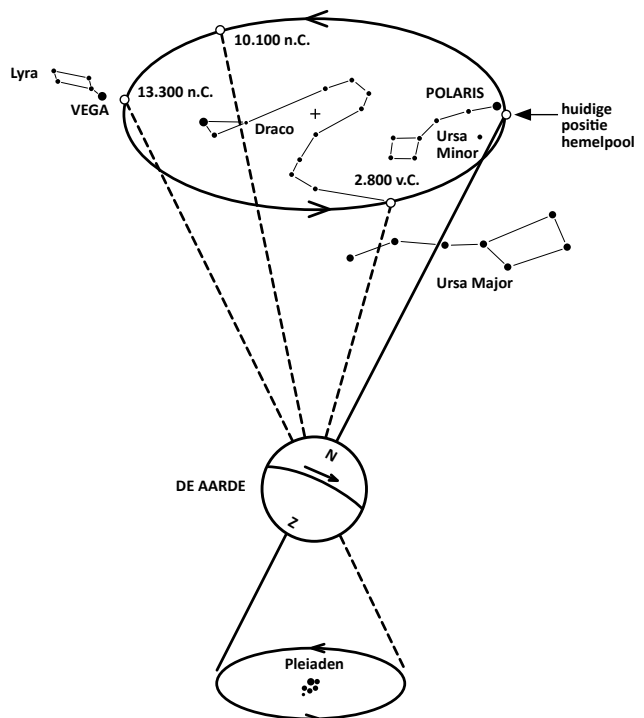
Steeds wanneer de Planeet Aarde (en dus ook wij mensen) een nieuwe evolutiefase ingaat, en er een ander aspect van bewustzijn wordt wakker geroepen, veranderen de polen van stand. De innerlijke groei weerspiegelt zich dus consequent in het uiterlijke lichaam van de Planeet.⁽¹²⁾

Deze innerlijke groeiprocessen verlopen in 'cyclussen binnen cyclussen', in kleine kringlopen die tezamen grotere kringlopen vormen. En zo ingewikkeld als het patroon is van de *som* van al deze frequenties, zo ingewikkeld zijn de veranderingen van de Aardas!

De huidige wetenschap kent een aantal van deze astronomische cyclussen. Een interessante theorie in dit verband is de theorie van Milanković, die tracht het periodieke optreden van de ijstijden te verklaren met een combinatie van deze bewegingen.⁽¹³⁾ Laten we nu twee belangrijke bewegingen vanuit theosofisch oogpunt bespreken.

De cyclus van precessie

Vrij bekend is de zogenoemde 'cyclus van precessie'. Het gaat hier om een langdurige tolbeweging die onze Aarde maakt, vanwege zijn schuine stand. Een complete precessiecyclus duurt 25.920 jaar: 12 maal 2160 jaar. Deze beweging bemerken we wanneer we bijhouden in welk sterrenbeeld de Zon op 21 maart staat. Momenteel is dat Waterman, over 2160 jaar zal dat Steenbok zijn, enzovoort,

Op dit moment staat onze Noordpool (vrijwel) gericht op Polaris, de Poolster. Maar zo blijft het niet: de stand van de Aardas doorloopt gedurende 26.000 jaar een cyclus.

zo de hele Dierenriem af. Gedurende die 25.920 jaar zien we dus op 21 maart de Zon door alle twaalf constellaties van de Dierenriem lopen.

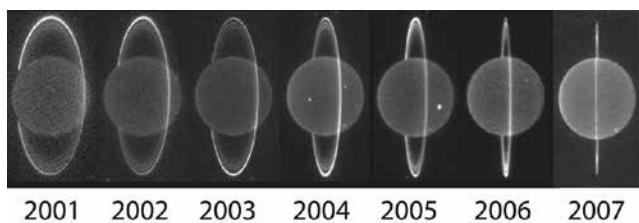
Door deze beweging wijst de Noordpool naar steeds verschillende punten aan de hemel. Dat onze Noordpool momenteel (bijna) precies op de Ster gericht is die we NU de Poolster noemen, is dus een tijdelijke situatie.⁽¹⁴⁾ Er komt een tijd, over 12.000 jaar, waarin de heldere Ster Wega onze Poolster zal zijn.

Eén gang van de Zon door een constellatie wordt in de Theosofia een messiaanse cyclus genoemd. De reden voor deze naam is dat elke periode van 2160 jaar wordt ingeleid door een krachtige spirituele impuls vanuit de Hiërarchie van Mededogen. H.P. Blavatsky was degene die de grondtoon aansloeg van de huidige Messiaanse cyclus: een impuls die dus grote betekenis heeft gedurende vele eeuwen. Over circa 16.000 jaar eindigt de complete precessiecyclus. De overgang naar de nieuwe cyclus zal gepaard gaan met forse veranderingen, geografisch en psychologisch.

De omkering van de polen

De tweede cyclus die we bespreken is de verandering van de hellingshoek van de Aardas, oftewel hoe schuin deze staat ten opzichte van de baan die hij rondom de Zon aflegt. Die hoek is momenteel 23,5 graden (zie illustratie op bladzijde 22). Dat deze hoek geleidelijk verandert, is bekend bij de astronomen. Maar de meeste wetenschappers menen dat deze hoek slechts een klein aantal graden heen en weer schommelt. Volgens de Theosofia zijn de eventuele kleinere variaties echter tussenfasen binnen een veel langduriger cyclus, die er uiteindelijk, na miljoenen jaren voor zorgt dat onze polen van plaats verwisselen.⁽¹⁵⁾ De gevolgen, ook uiterlijk gezien, zijn enorm. Denk alleen al aan de fase waarin de Aardas 'op zijn zij ligt'. In deze bijzondere stand zal een poolgebied de ene helft van het jaar zeer warm en de andere helft zeer koud zijn.

Welke aanwijzingen zijn er voor het bestaan van deze grote cyclus? De Planeet Venus is momenteel de enige

De Planeet Uranus, in verschillende jaren gefotografeerd. Duidelijk is te zien dat de Planeet 'op zijn zij' ligt.

bekende Planeet die op zijn kop staat: Venus-bewoners zien de Zon in het westen opkomen. En de Planeet Uranus ligt momenteel op zijn zij. Is het zo'n dwaze gedachte te veronderstellen, dat dit fasen zijn die alle Planeten periodiek doorlopen?

We moeten de omkering van de geografische polen overigens niet verwarren met een omkering van de magnetische polen. Dat laatste gebeurt veel vaker, en de uitwerking op onze Bol Aarde is ook veel kleiner.

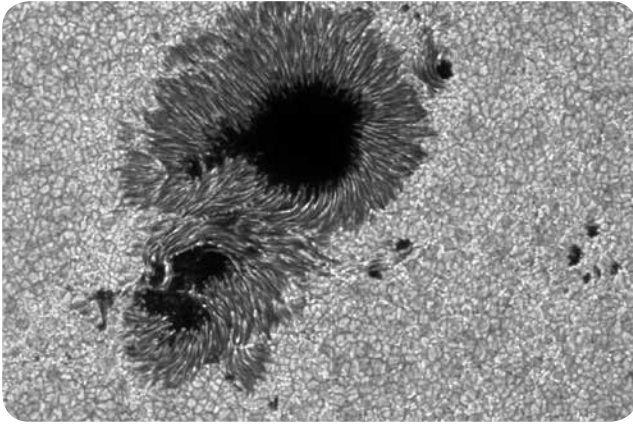
Vele hints in mythen

Volgens de Theosofia doorloopt onze Planeet nog vele andere cyclussen. Wie interesse heeft verwijzen we naar de literatuur.⁽¹⁶⁾ Om deze te begrijpen moeten we ons herinneren dat het om *innerlijke groeifasen* van de mensheid, of van delen van de menselijke familie gaat (met uiterlijke effecten). De ingewijden in de Oude Wijsheid legden hun kennis vast in symbolentaal, vaak in mythen. De studie van deze mythen is de moeite waard, onder andere omdat ze onderstrepen dat alle grote religieuze stromingen uit dezelfde Oerbron gevloeid zijn. Alleen dat kan hun vele overeenkomsten van verhaalpatronen verklaren.

Zo komen we in veel scheppingsmythen tweelingen tegen. Ze vertegenwoordigen de twee polen van het bestaan: het geestelijke en stoffelijke — die niettemin één zijn. Eén van de vele betekenissen van de tweeling is geografisch: de twee polen van de Aarde.

Ook slangen of draken kunnen verwijzen naar de polen, omdat de beide polen als het ware kronkelend (cyclisch of spiraalvormig) bewegen. Dit komen we onder andere tegen in de Griekse mythe van Latona. Latona verenigde zich met Jupiter, en werd zwanger. Jupiter's jaloerse vrouw Hera beval een draak om Latona op te jagen en nergens op Aarde rust te gunnen. Latona had eindeloze omzwervingen, tot ze uiteindelijk een rustige plek vond om haar kinderen (de goden van de Zon en Maan, Apollo en Diana) te baren. Die plek was een *nieuw* stuk land dat vanuit de zee oprees.

De geografische uitleg van deze mythe is: Latona is de mensheid die tijdens de overgang tussen twee evolutieperioden 'wordt opgejaagd' door de veranderingen van de Aardas. Oude landen verzinken in de oceaan, terwijl geleidelijk aan nieuwe stukken land beginnen te verrijzen. Er zijn grootschalige volksverhuizingen. Als het nieuwe continent zijn vaste vorm heeft aangenomen, vindt de mensheid haar nieuwe tehuis, en geeft geboorte aan een nieuwe, verder ontwikkelde beschaving (waarvan ze al heel lang zwanger was).⁽¹⁷⁾ In het wonderlijke verhaal over 'de

Zonnevlekken.

vrouw en de draak' in *Openbaring* (12:1-6) zien we een soortgelijke symboliek.

Verantwoording nemen

In de symboliek van het oude India werd de geestelijke Noordpool uitgebeeld als een berg die je kunt beklimmen: de berg Meru, op de top waarvan de goden leven. Deze berg Meru telt zeven trappen of treden. Meru staat voor de spirituele structuur van onze Planeet, en tevens voor het Pad van evolutie dat wij mensen allen gaan. Ook kan het in verband gebracht worden met de zeven grote graden van inwijdingen.

Zowel de Noord- als Zuidpool zijn onmisbare organen van de levende Aarde. En daarmee komen we terug op het gebruik dat wij nu maken van deze polen. Zien we het enkel als een wingebied? Dan maken we opnieuw de fout die we met het grootste deel van onze bossen en zeeën hebben gemaakt — en waar we momenteel de negatieve gevolgen van beginnen te ervaren. De zeven treden die tot de top van de berg Meru leiden, beginnen met ... verantwoording nemen.

Elk van ons, op welke breedtegraad we ook wonen in deze incarnatie, kan zijn denken zo laten doorstralen door zijn grootste idealen dat hij daadwerkelijk — in zijn bewustzijn — deze trap bestijgt. En op welke trede van de trap we ook mogen zijn, we kunnen in deze incarnatie al een schakel worden in de transformatie van wijsheid en innerlijke inspiratie vanuit de top van de berg tot zijn brede basis (de hele mensheid).

Bedenk dat bewustzijn in de kern grenzenloos is, met een alomvattend bereik. In feite zijn wij allen kinderen van de Kosmos, en daarom *thuis* in ons Zonnestelsel, *thuis* in ons Melkwegstelsel — waarbij we vooral de innerlijke gebieden ervan bedoelen. Volgens de Theosofia is universele broederschap een feit in de Natuur. Ieder van ons

kan zijn levensvragen — ook die over de Noordpool en Zuidpool — vanuit dit inspirerende feit bekijken, en zijn leven erop afstemmen.

Referenties

1. G. de Purucker, *Grondslagen der Esoterische Wijsbegeerte*. Stichting I.S.I.S., Den Haag 1994, blz. 243-244; B. Landsbergen, 'De Aarde — opbouw en structuur'. Artikel in *Lucifer*, jaargang 28, juli-augustus 2006, nummer 3-4, blz. 25-30 (symposiumverslag nr. 8).
2. G. de Purucker, 'Warmte en koude op Jupiter.' Artikel in: *Aspecten van de Occulte Filosofie*. Theosophical University Press Agency, Den Haag 1999, blz. 319-322.
3. G. de Purucker, *Esoteric Teachings IV. Galaxies and Solar Systems: their Genesis, Structure and Destiny*. Point Loma Publications 1987, blz. 62-65.
4. Zie: <http://www.scientias.nl/geluid-van-noorderlicht-ontstaat-op-70-meter-hoogte/67983>; www.spacepage.be/artikelen/het-zonnestelsel/de-planeten/de-aarde/poollicht/mysterie-het-geluid-van-poollicht.
5. Redactie, 'Coherentie: de verbinding tussen persoonlijk, maatschappelijk en wereldwijd welzijn.' Artikel in *Lucifer*, jaargang 34, februari 2012, nummer 1, blz. 21-22. Zie ook: www.michaelmandeville.com/earthmonitor/cosmos/solarwind/Sunspot20Cycles2020Human20History.pdf.
6. H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer*, 2 delen, Theosophical University Press Agency, Den Haag 1988, deel 1, blz. 233 (blz. 205 orig. Engelse pag.).
7. G. de Purucker, *Esoteric Teachings VII. The Doctrine of the Spheres*. Point Loma Publications, San Diego 1987, blz. 28-33.
8. Zie ref. 6, deel 2, blz. 309 (blz. 274 orig. Engelse pag.).
9. Zie ref. 7, blz. 28-29.
10. G. de Purucker, *Esoterische Instructies deel 10, De Hiërarchie van Mededogen*. Stichting I.S.I.S., Den Haag 1995, blz. 140-141.
11. Zie ref. 6, deel 2, blz. 6 (blz. 6 orig. Engelse pag.).
12. J. Vermeulen, 'De ziekten van mensheid en aarde.' Artikel in *Lucifer*, jaargang 33, augustus-oktober 2011, nummer 4-5, blz. 49-60 (symposiumverslag nr. 13).
13. Zie Wikipedia, trefwoord 'Milutin Milanković'.
14. Zie ref. 7, blz. 31-32.
15. Zie ref. 7, blz. 87-88. Interessant genoeg zijn er enkele wetenschappers die al iets meer in de richting van de Theosofia denken, zie o.a. www.universetoday.com/8830/planetary-tilt-might-not-be-a-big-problem/.
16. G. de Purucker, 'Esoterische aanwijzingen over cyclussen'. In: *Aspecten van de Occulte Filosofie*. Theosophical University Press Agency, Den Haag 1999, blz. 3-15.
17. Zie ref. 6, deel 2, blz. 876-877, voetnoot 1 (blz. 771-772 orig. Engelse pag.).
18. Symbolische illustratie uit de Jain tekst *Samghayanarayana*.

Gesignaleerd

Ook vroeger trok de mens over de hele wereld

Dat de geschiedenis van de mens bestaat uit de opkomst en ondergang van talloze culturen, en dat, als gevolg van de stapsgewijze groei van bewustzijn, de kenmerken van die culturen langzaam veranderen, is gesneden koek voor ieder die zich al wat langer in de Theosofia heeft verdiept. Die vroegere culturen hebben wijzelf helpen vormgeven. Omdat wij reïncarneren – een theosofische kernleer – en dus bij elke wedergeboorte de mentaliteit en de vermogens naar buiten brengen die we gedurende onze vorige levens hebben opgebouwd, kunnen we onze beschavingen zien als de treden op een spirituele en intellectuele trap, die we met veel of weinig moeite aan het beklimmen zijn. We gaan in deze ‘Gesignaleerd’ niet in op de aanwijzingen die er zijn voor het bestaan van oude hoogstaande culturen (die overigens gelijktijdig bestonden met culturen die we nu ‘natuurvolkeren’ zouden noemen). We gaan op een ander interessant punt in: namelijk dat er gedurende de lange geschiedenis van de mensheid regelmatig grote volksverhuizingen waren, zowel binnen een continent als tussen de continenten.

Wat blijkt nu? Dat het hypermoderne DNA-onderzoek op dit terrein heel interessante uitkomsten levert. We halen een krantenartikel aan uit december 2013:

Het Eurazië van de laatste ijstijd “was een interessante plek om een mensachtige te zijn”, schrijven biologen Ewan Birney en Jonathan Pritchard vandaag in een begeleidend artikel in *Nature*. “Individuele van minstens vier tamelijk verschillende groepen leefden er, ontmoetten elkaar en hadden seks als het zo uitkwam.” Neanderthalers, Denisova-mensen, moderne mensen. En dan die vierde, onbekende groep.

Kijk naar de Kaukasus. Daar leefden Neanderthalers misschien samen met de voorouders van de huidige Europeanen, Aziaten en de bewoners van Australië. De sporen van Neanderthalers zijn nog steeds in de genomen van niet-Afrikanen te zien. 1,5 procent tot 2,1 procent van dat DNA is eigenlijk Neanderthaler-DNA.

Kijk naar Siberië. Daar leefden de mysterieuze Denisova-

mensen met de voorouders van de mensen die later Australië en Papoea Nieuw-Guinea zouden bevolken. Nu nog hebben die mensen 3 tot 6 procent Denisova-DNA in hun genen. Ook Chinezen en Amerikaanse indianen hebben een vleugje Denisova, laat Pääbo zien.⁽¹⁾

Deze conclusies zijn onder andere gebaseerd op een analyse van het complete DNA van twee individuen die circa 50.000 jaar geleden leefden: een Neanderthaler en een zogenoemde Denisova-mens. Men had in de kleine botjes van hand en voet complete sets DNA gevonden. Omdat het hier ook ging om een betrouwbare analyse, waren de deskundigen er zeer over te spreken.

Het DNA-onderzoek laat (nog duidelijker dan door ‘schedels vergelijken’) zien hoe ver in dat verre verleden menselijke groepen over continenten en zeeën trokken. En daarbij andere volkeren ontmoetten, wat vrijwel altijd tot vermenging leidde. ‘Zuivere’ rassen of volkeren bestaan niet. Bij vermenging moet je trouwens niet slechts aan fysieke vermenging denken, want dat is in feite pas een laatste fase in een proces dat begint met het uitwisselen van ideeën. Je leert van elkaar.

Natuurlijk is het beeld dat in het citaat geschetst wordt nog zeer incompleet, omdat de archeologen nog maar een zeer klein percentage van alle culturen die ooit hebben bestaan, kennen. Bovendien werden in hoogstaande beschavingen de lichamen van de doden altijd gecremeerd. Daar zullen we dus nooit botten van terugvinden. Maar deze nog summier resultaten kunnen elke *open minded* denker niettemin op het bijzondere idee brengen (dat de Theosofia bevestigt) dat al deze reizen van wat wij nu ‘primitieve’ mensen noemen, wijzen op een zekere culturele ontwikkeling en technische bekwaamheid, en dat er altijd een onderlinge uitwisseling van personen en ideeën en kennis tussen de culturen van de hele wereld is geweest.

Referentie

1. H. van Santen, ‘Zo uniek zijn wij niet’. Artikel in *NRC Handelsblad*, donderdag 19 december 2013.

Ook planten leren ... én onthouden

Afgelopen decembermaand verscheen een opmerkelijk wetenschappelijk artikel met als titel (vertaald in het Nederlands): “Voorafgaande ervaring zorgt ervoor dat planten sneller leren en minder snel vergeten, in omstandigheden waarin dat van belang is.”⁽¹⁾ Het artikel is geschreven door een viertal onderzoekers, waaronder de Australische evolutiebiologe Monica Gaglioni. Monica Gaglioni had een halfjaar eerder al eens de aandacht getrokken door haar onderzoek naar de geluiden die planten maken. En dan ging het niet om de geluiden die de wind teweegbrengt als deze langs de takken en bladeren van planten stroomt, maar om geluidstrillingen die door de planten zelf worden uitgezonden — en waarvan geen bioloog nog de rol of functie kent.⁽²⁾

Terug naar de lerende plant: de onderzoekers voerden een experiment uit, dat al zeer vaak was toegepast om het leervermogen van dieren te bepalen. Het idee om een plant aan dezelfde proef te onderwerpen als een dier is in feite een originele invalshoek: de onderzoekers lieten zich niet tegenhouden door standaardmeningen als ‘dat kunnen planten toch niet’.

Ze onderzochten de mimosa, een plant die erom bekendstaat dat hij zijn blaadjes snel kan samenvouwen wanneer deze worden aangeraakt. Dat is natuurlijk een defensieve reactie. Wat deden de onderzoekers? Ze lieten met constante tijdsintervallen waterdruppels op de blaadjes neervallen. Waterdruppels vormen geen enkel gevaar voor de mimosa. Als de plant ‘dat eenmaal doorheeft’ houdt hij op met samentrekken als er een druppel op hem valt. De plant vertoonde dit aanpassingsgedrag al binnen enkele seconden, eenzelfde leer-snelheid als we bij dieren zien. Dit noemen de biologen ‘gewenning’. Een voorbeeld van gewenning dat wij mensen goed kennen is het feit dat we een terugkerend beeld of geluid dat voor ons van weinig belang is, op een gegeven moment niet meer bewust waarnemen. Wie vlak bij een spoorlijn woont, hoort na een zekere gewenningsperiode de treinen niet meer langsgaan. Dat ook planten, net als mensen en dieren, zo’n leergedrag laten zien is opmerkelijk. En dan nog zo snel!

De onderzoekers bekeken de reacties van de mimosa onder twee omstandigheden: een situatie waarin de plant heel zuinig moet zijn met zijn energie (omdat hij op een schaduwrijke plek staat) en een situatie waarin hij ruim

zonlicht ontvangt. In het eerste geval hield de plant sneller op met het vouwen van zijn blaadjes dan in het tweede geval. Oftewel, in omstandigheden waarin het veel uitmaakt negeerde de plant de waterdruppels sneller dan wanneer het minder uitmaakt. Dieren doen dat ook: hoe groter de uitdagingen waar ze voor staan, hoe sneller ze in het algemeen leren.

Ook keken de onderzoekers hoe lang de mimosa-planten onthielden dat ze op waterdruppels niet hoeven reageren. Dus, hoe groot is de rol van ervaring uit het verleden. Wat bleek: zelfs wanneer de plant zijn laatste ervaring met vallende druppels *een maand eerder* had gehad, dan nog vertoonde hij *sneller* zijn gewenningsreactie dan wanneer hij er voor het eerst mee kennismakte. Je kunt dus werkelijk spreken van een soort geheugen.

Terecht wijzen de auteurs erop dat onderzoekingen als deze een vervolg zijn op het baanbrekende onderzoek dat Jagadish C. Bose in de vorige eeuw met planten deed. Deze Indiase onderzoeker kon aantonen dat planten sterk reageren op de manier waarop ze behandeld en benaderd worden. Het zijn voelende wezens. En hoewel planten geen zenuwen of hersenen hebben zoals dieren, zien we dat ze niettemin dezelfde leervermogens – zij het binnen hún bewustzijnsbereik – laten zien als dieren.

Zowel de conclusies van Bose als de conclusies van de bovengenoemde onderzoekers tonen de juistheid aan van een van de grondbeginselen van de Theosofia: namelijk dat plantaardige wezens bewuste (maar geen zelf-bewuste), *innerlijk groeiende* wezens zijn. Volgens de Theosofia is de Kosmos één groot levend geheel, bezielde en opgebouwd uit talloze evoluerende wezens, van mineraal tot ‘supergod’. Er zijn wel grote verschillen in de ontwikkeling: mensen zijn zelfbewust en leren sneller dan dieren (als ze willen), enzovoort. Maar geen enkel wezen ‘staat innerlijk stil’.

Het onderstaande citaat, geschreven in 1890 door H.P. Blavatsky, geeft de theosofische gedachte goed weer:

Het Occultisme geeft dezelfde leer: het vertelt ons dat elk atoom, zoals de monade van Leibnitz, een klein universum is in zichzelf; en dat elk orgaan en elke cel in het menselijk lichaam is uitgerust met een eigen brein, met geheugen en dus met ervaring en onderscheidingsvermogen. (...) Nu bewezen is dat planten zenuwen en gevoelens en instinct (wat een ander woord is voor bewustzijn) bezitten, waarom zouden we dat dan ook niet toekennen aan de cellen van het menselijk lichaam?

De wetenschap verdeelt materie in organische en anorganische lichamen, alleen omdat ze het idee van *absoluut* [dat wil zeggen, Universeel] *leven* en een levens-beginsel als een entiteit verwerpt: anders zou ze de eerste zijn om

in te zien dat *absoluut* [Universeel, dus] *leven* zelfs niet een geometrisch punt of atoom kan produceren dat wezenlijk anorganisch is ...⁽³⁾

Referenties

1. M. Gagliano, M. Renton, M. Depczynski, S. Mancuso, 'Experience teaches plants to learn faster and forget slower in environments where it matters'. Artikel in *Oecologia*, Springer Verlag. Op 5 januari 2014 online gepubliceerd.
2. Zie de publicatielijst van Monica Gagliano, op de website van University of Western Australia, Perth: <http://www.uwa.edu.au/people/monica.gagliano>. Onder andere schreef ze het artikel 'The flowering of plant bioacoustics: how and why', gepubliceerd in *Behaviour Ecology*, Jaargang 24, nummer 4: blz. 800-801.
3. H.P. Blavatsky, 'Kosmic Mind'. Artikel in *Lucifer*, april 1890, jaargang 6, blz. 89. Het citaat in deze 'Gesignaleerd' wordt ook aangehaald door G. de Purucker in zijn boek *Esoteric Tradition*, Theosophical University Press 1973, deel 1, blz. 412.

Uw Vragen

'Schepping' en terugtrekking

Waar komt de scheppingskracht vandaan?

Antwoord

Uit het bewustzijn. En omdat het bewustzijn *in essentie* grenzenloos is, is er nooit sprake van schepping in de zin dat er iets uit het niets gemaakt wordt. Dergelijke scheppingen bestaan niet. Wel is het zo, dat er voortdurend vanuit de voor ons ongeziene gebieden werelden of wezens verschijnen. Ze manifesteren zich, hebben een periode van activiteit, waarin ze hun lessen leren. Vervolgens trekken ze zich weer terug uit de manifestatie. Er is een komen en gaan van universa, werelden, wezens. Het is de cycliciteit van het leven, die je overal kunt waarnemen.

Er is dus in het bewustzijn van elk wezen – in de kern van elk wezen – een drang tot groei. Daarom veranderen

we steeds, gaan van de ene toestand over in de andere en zullen we ons altijd blijven ontwikkelen.

Zo is de mensheid nooit geschapen. Het bewustzijnscentrum van elke nu levende individuele mens is in vorige bestaanscycli door talloze vormen heen gegaan. Bij de geboorte van de planeet Aarde werden deze bewustzijnscentra op basis van attractie die in het verre verleden is opgebouwd, aangetrokken tot deze levende planeet, waar ze hun lichamen konden opbouwen, en verdergaan met hun ontwikkeling, zij het nu als menselijk wezen, dat wil zeggen als denker.

De grote cycli van evolutie

De Theosofia leert dat de levensduur van de aarde vier miljard driehonderd-twintig miljoen jaar is. Na het leven van de planeet komt er een *Pralaya*.

Ik heb begrepen dat dit een algehele verduistering is. Geldt dat alleen voor de aarde of voor het hele universum?

Antwoord

Het Sanskrit-woord *Pralaya* betekent zoiets als oplossen. Vergelijk het met een klontje suiker dat oplost in water. Het houdt als samengesteld geheel op te bestaan.

Welnu, in feite lost elk gemanifesteerd wezen zich op, nadat het zijn periode van manifestatie heeft voltooid. Of beter uitgedrukt: het voertuig van het wezen lost zich op. Het bewustzijn blijft bestaan. Dat geldt voor een menselijk lichaam dat ontbindt, als de dood is ingetreden; dat wil zeggen als het leven er zich van heeft teruggetrokken. Dat geldt evenzeer voor een dier, een plant, maar ook voor een planeet, of een ster of wat dan ook.

Er zijn dan ook planetaire *Pralaya's* en *Zonnepralaya's*, ja, zelfs *Pralaya's*

van het gehele Melkwegstelsel. Alles komt en gaat.

Volgens oude brahmaanse geschriften – en de Theosofia bevestigt dit – leeft de planeet Aarde ruim vier miljard jaar. Maar als onze planeet doodgaat, sterven de andere planeten of de zon niet. Sterker: één leven van de planeet Aarde wordt één dag van Brahmâ genoemd: één dag in het leven van het zonnestelsel, dat honderd jaren kent. De aarde kent dus honderd maal driehonderdenzestig levens, voordat de zon sterft en in *zijn* Pralaya gaat. Als de zon in zijn Pralaya gaat, lost natuurlijk het gehele zonnestelsel zich op en zullen dus ook de planeten sterven.

We spreken hier wel over astronomische getallen, die wij nauwelijks kunnen bevatten. Volgens brahmaanse tijdrekeningen moet de duur van het leven van een zonnestelsel uitgedrukt worden in een getal van vijftien cijfers. We zitten nu ongeveer op de helft van dat leven.

Vraag

De Theosofie leert dat in een Bolronde er zeven Wortelrassen zijn. Er zijn zeven Bolronden, dus in totaal zijn er $7 \times 7 = 49$ Wortelrassen. Hoe moet ik een Wortelras inpassen in de leer van de vier *Yuga's* – of tijdperken – van het Hinduïsme?

Antwoord

Een Wortelras is een bepaalde bewustzijnsklas uit de levensschool. Het is een fase in de ontwikkeling van de mensheid. Je zou het in zekere zin een Mahâ-Yuga kunnen noemen, een cyclus van ruim vier miljoen jaar die onderverdeeld is in vier *Yuga's*: Satya-Yuga, Tretâ-Yuga, Dwâpara-Yuga en Kali-Yuga.

Het nieuwe Wortelras – de nieuwe fase in de evolutie van de mens – wordt echter geboren op het moment dat het oude halverwege zijn bestaansperiode is. Het is dan in zijn Kali-

Yuga. Dus als het vierde Wortelras in zijn Kali-Yuga is, dan gaan de eerste menselijke bewustzijnen het Satya-Yuga – het Gouden Tijdperk – van het vijfde Wortelras in. Dat vond miljoenen jaren geleden plaats. Toen bestonden er twee Wortelrassen naast elkaar. Of preciezer uitgedrukt: er waren mensen die nog de karakteristiek van het vierde Wortelras hadden, waarin de begeerte zeer dominant was; en er waren mensen die een andere hoofdkenmerk hadden. Hoewel ook zij nog wel sterke begeerten hadden, was bij hen het intellect meer aanwezig. Die situatie duurde voort, totdat de meeste mensen zich belichaamden in een voertuig van het nieuwe Wortelras en het oude uitstierf. Een Wortelras is dus niet precies hetzelfde als een Mahâ-Yuga, omdat het oude blijft bestaan en het nieuwe Wortelras met Satya-Yuga aanvangt en dus in een nieuw Mahâ-Yuga zit. Het oude Wortelras blijft als langzaam stervende fase ongeveer net zolang bestaan als dat het de dominante factor in de evolutie was. De overlap van Wortelrassen zorgt ervoor dat een Wortelras totaal twee Mahâ-Yuga's duurt.⁽¹⁾

Vraag

De vier *Yuga's* der Hindus – de vier tijdperken – moeten verschillende kernen hebben plaatsgevonden. De aarde bestaat al ongeveer twee en een half miljard jaar. De *Veda's* van de Hindu's zijn drieduizend jaar voor Christus geschreven. Zouden de Hindu's in het verre verleden dan geen heilige geschriften gehad hebben?

Antwoord

Volgens de Theosofia zijn de *Veda's* veel ouder dan de vijfduizend jaar die Westerse geleerden ze geven. Ze zouden aan het begin van het huidige Wortelras zijn opgeschreven.

De taal van de *Veda's* is een zeer oude

vorm van het Sanskrit, die niet in India zelf tot stand is gekomen. Die taal en de *Veda's* moeten al zijn ontwikkeld voor de zogenaamde Arya's de Himalaya overtrokken. Ze kwamen dus van Centraal-Azië.

Volgens alle Brahmaanse tradities zijn de *Veda's* door Vyasa opgeschreven aan de oevers van het Mânsarovara Meer (of: het Mânsara-Sarovara Meer). Daarbij zouden de Rishi's – de Wijzen – een grote rol hebben gespeeld. Dit meer ligt in het huidige Tibet. De symboliek van deze traditie is duidelijk: het Mânsarovara Meer is het meer waar het Manas – het denken – tot ontwaaking kwam, waarbij de *Rishi's* de grote inspirators waren.

Kortom, de *Veda's* zijn veel ouder dan algemeen wordt aangenomen. Maar wat het allerbelangrijkste is, is dat de Loge van Wijsheid en Mededogen – *de Rishi's* – altijd aan de wieg staan van een menselijke ontwikkeling. De mens krijgt altijd steun en inspiratie van de Meesters, hoe ze ook in een bepaalde tijd of beschaving mogen heten. Een volk is nooit verstoken van de invloed van de Loge van Wijsheid en Mededogen. Het is afhankelijk van het volk zelf hoeveel wijsheid en invloed er doorgegeven kan worden.

Welnu, tijdens de grote Mahâ-Yuga waarin we nu leven, vertoeven we in de laatste cyclus, het Kali-Yuga. Dat is het kortste en snelste tijdperk. Maar na dit Kali-Yuga zullen we weer een volgend Satya-Yuga betreden. Langzaam gaat de mensheid dan over naar het Gouden Tijdperk. Dat gaat zeer geleidelijk en er zullen grote individuele verschillen zijn. Eerst zullen de verst gevorderden dit nieuwe tijdperk inluiden en betreden en gedurende de vele duizenden en duizenden jaren die volgen, zullen er meer mensen zich zo ontwikkeld hebben, dat ze het bewustzijnspeil van het volgende grote tijdperk kunnen betre-

den, totdat iedereen zo ver is, maar dan zijn de verder gevorderden al bijna toe aan weer een nieuwe fase, een nieuw Satya-Yuga. Het wiel van evolutie rolt steeds door. Er is – de goden zij dank – nooit stilstand.

Vraag

Hoe zouden diverse rassen (creolen, Chinezen, Javanen, Hindustanen, blanken enz.) ontstaan zijn?

Antwoord

Je moet oppassen dat je fysieke rassen niet verwart met fasen in bewustzijns-groei. Ze zijn dus per se niet hetzelfde als Wortelrassen, want dat zijn evolutiefasen, of klassen waardoor de mensheid trekt. In feite zijn fysieke rassen niet belangrijk. Ze ontstaan omdat een groep mensen op basis van karmische oorzaken tot elkaar wordt aangetrokken en er een soort fysieke specialisatie plaatsvindt. Fysieke rassen zijn tijdelijk. Ze komen en gaan. Dat zie je nu heel duidelijk plaatsvinden door allerlei gemengde huwelijken. Dat is een natuurlijk proces.

Ik zal u drie mensen noemen die allen tot een ander fysiek ras behoorden, maar qua bewustzijn erg sterk op elkaar leken: Tolstoj, de Russische schrijver, hervormer en voorvechter van geweldloosheid; Mahatma Gandhi en Martin Luther King. De eerste behoorde tot het zogenaamde blanke ras, de tweede was Hindu en de derde was Afrikaans. Ik zal u nog drie mensen noemen: Hitler, Pol Pot uit Cambodja en Idi Amin. De eerste was blank, de tweede behoorde tot het Mongoolse ras en de derde was zwart, maar lijken die drie niet heel erg op elkaar? Lijkt Martin Luther King, die ook zwart was, niet veel meer op de Hindu Gandhi en op de blanke Tolstoj dan op de wrede dictator Idi Amin, hoewel hij dezelfde huidskleur had als de laatste?

Kortom, het uiterlijk ras zegt niets over hoe iemand innerlijk is.

Vraag

Is het enigszins aan te geven hoelang de mensheid bestaat?

Antwoord

De mens als monade – dus centrum van bewustzijn – heeft altijd bestaan en zal ook altijd bestaan. Dat zegt Krishna ook in de *Bhagavad-Gîtâ*: “Nimmer was Ik niet, noch gij, noch deze vorsten der aarde, noch zal een onzer hierna ooit ophouden te zijn.”⁽²⁾ Maar we gaan van fase naar fase naar fase. We leren, ontwikkelen ons en komen steeds in een nieuwe klas van de levensschool. Je zou kunnen zeggen dat we mens zijn, vanaf het moment dat het Manas (denken) in ons actief is. Het woord ‘mens’ komt ook van het Sanskrit-woord Manas. Volgens de Theosofia is ongeveer achttien miljoen jaar geleden dit Manas-beginsel in ons geactiveerd, door de *Mânasaputra*’s, de zonen van het Denkvermogen, wezens die in vorige manvantara’s – vorige belichamingen van de planeet Aarde – mens waren en nu goden genoemd zouden kunnen worden. Zij overschaduwden met hun bewustzijn dat van de beginnende mens, van wie het voertuig gereed was, het Manas ingedaald (ingewikkeld) was, zodat het nu ‘eruit kon worden gehaald’, ofwel: geëvolueerd. Vergelijk dit overschaduwden met het opvoedingsproces. Ouders richten hun bewustzijn op dat van hun kind. Ze vertellen sprookjes, stellen vragen, ze beantwoorden vragen, enzovoort. In feite maken ze zodoende met hun bewustzijn slapende aspecten van het bewustzijn in hun kind wakker. Anders zouden die aspecten ook wel actief zijn geworden, maar dan had het opgroeiende kind er veel meer tijd voor nodig gehad.

Zo verenigden deze *Mânasaputra*’s zich met het toen nog slapende denkbewustzijn van de mens. Langzaam ontwaakte het denken. Dat is een proces dat natuurlijk niet in een enkel moment plaatsvond, maar dat vele jaren – zo niet eeuwen – in beslag nam.

In de mythe van Prometheus wordt het voorgesteld alsof de Titan Prometheus het vuur van de goden stal en aan de mensen gaf. Het is het vuur van het denken dat aan de tot dan toe rede-loze mens werd gegeven — niet in de letterlijke zin, maar in de zin dat het denken in de mens werd gewekt. Dit is het grootste cadeau wat ons ooit gegeven is, want daardoor kunnen we zelfstandig goddelijk bewustzijn bereiken. Je vindt deze gedachte ook terug in *Genesis*, het eerste Bijbelboek, waar de slang – symbool voor de *Mânasaputra*’s – de mens aanspoort te eten van de vruchten van de boom van kennis van goed en kwaad, want als de mens dat doet, kan hij aan de goden gelijk worden. Dat hij daardoor het paradijs moet verlaten, heeft te maken met het feit dat de mens wel moet leren dat denken juist te gebruiken: niet richten op de stof, waardoor het gevoel van afgescheidenheid ontstaat, maar op de geest.

Dat proces van het ontwaken van het denken gebeurde niet bij iedereen op hetzelfde moment, vandaar dat er ook nu nog verschil in ontwikkeling is tussen verschillende mensen en groepen mensen. De een is simpelweg eerder begonnen dan de ander en heeft nu logischerwijs een voorsprong.

Referenties

1. G. de Purucker, ‘Na Kali-Yuga - ?’. In: *Aspecten van de Occulte Filosofie*. Theosophical University Press Agency, 1999, blz. 42-43.
2. *Bhagavad-Gîtâ*. Stichting I.S.I.S., Den Haag 1979, hoofdstuk 2, vers 12.

Activiteiten Agenda

Lezingen in maart 2014

Den Haag

Spirituele evolutie: uitsterven of onbeperkt ontwikkelen?

Iedereen vraagt zich wel eens af wat de zin van het leven is. Te midden van dat onvoorstelbaar grote heelal met zijn miljarden melkwegstelsels lijkt je korte bestaan hier op aarde niet veel voor te stellen. Maar we moeten ons niet blindstaren op de uiterlijke kant van het bestaan. Evolutie is, vanuit theosofisch perspectief gezien, een proces van geestelijke ontplooiing. Een *spiritueel* proces dus waarbij *iets* wordt uitgewikkeld. Die prikkelende gedachte geeft je de eerste sleutel voor een zoektocht naar de vraag wie je eigenlijk bent, waar je vandaan komt, waar je naar toegaat en waarom je bestaat. Dat geldt voor iedereen individueel zowel als voor de mensheid.

Een tweede sleutel is de uitspraak: 'zo boven, zo beneden', die in de Theosofie wordt gehanteerd en die wil zeggen dat uiterlijke vormen een weerspiegeling zijn van iets hogers. Met deze sleutels als gereedschap gaan we in de lezingen op zoek naar een antwoord op de vraag of evolutie uiteindelijk leidt tot uitsterven of tot onbeperkt ontwikkelen.

- Op de eerste avond kijken we naar de basisprincipes en we schetsen het proces van spirituele evolutie in grote lijnen.
- In de tweede lezing zoomen we in op een onvervreemdbaar onderdeel van de natuur: de mensenfamilie en haar geschiedenis tot nu toe.
- De week daarop gaan we in op de vraag of onze evolutie een eindpunt kent.
- En op de laatste avond brengen we het evolutionaire drama dichtbij met een belangrijk vraagstuk, namelijk waarom zou je kiezen voor een versnelling in je evolutie?

05 maart Geen evolutie zonder involutie
12 maart De mens is zijn eigen geschiedenis
19 maart Uitsterven of onbeperkt ontwikkelen?
26 maart Geleidelijke of versnelde evolutie?

Overige steden

Aanzichten van de universele Religie

Vedische wijsheid, Plato en de Neoplatonici, Gnostiek en Christendom, esoterische Islam

Religie is wat anders dan godsdienst. Een godsdienst is een stelsel van rituelen, dogma's en gedragsregels. Religie daarentegen is een visie op het leven. Ze spoort aan op eigen kracht 'terug te keren' naar de Bron waaruit al het leven voortkomt. En omdat die Bron universeel is, verbindt religie de mens ook met zijn medemensen, ja, met al wat leeft. De wereldreligies verschillen niet in dit streven naar eenheid. Hoewel ze soms van andere beelden gebruikmaken, ziet de werkelijk *religieuze* mens het universele licht van eenheid dat achter al die voorstellingen schijnt.

In deze lezing wordt de universele Religie uitgelegd aan de hand van vier aanzichten ervan. Allereerst is daar de oude Indiase wijsheid, zoals die in de uitgebreide vedische literatuur te vinden is. Verder staan we stil bij Plato en de Neoplatonici. Hoewel zij als filosofen bekendstaan, zie je ook bij hen hetzelfde religieuze streven. Het oorspronkelijke Christendom, zoals dat bijvoorbeeld in sommige van de Nag Hammadi-teksten naar voren komt, biedt eveneens de inspiratie om de eenheid te realiseren. In de Islam ten slotte – en vooral in de mystieke tak ervan – vind je ook talloze aanwijzingen en suggesties je die eenheid voor te stellen en in je leven gestalte te geven.

Deze lezing maakt duidelijk dat je niet lid van een kerk hoeft te zijn of een 'geloof' moet hebben om religieus te zijn.

05 maart in Middelburg
07 maart in Amsterdam
11 maart in Arnhem
16 maart in Eindhoven
18 maart in Utrecht
25 maart in Rotterdam
26 maart in Leiden

Lezingen in april 2014

Den Haag

Aanzichten van de universele Religie

Vedische wijsheid, Plato en de Neoplatonici, Gnostiek en Christendom, esoterische Islam

Zie de toelichting onder 'Overige steden' op pagina 31. In deze serie zal in elke lezing één aanzicht van de universele Religie worden beproven: de vedische wijsheid, de platonische en neoplatonische filosofie, de gnostische mystiek, en als vierde de mystieke takken van de Islam. Hierin vinden we talloze diepgaande maar tegelijk ook praktische gedachten hoe we de achterliggende eenheid in ons eigen leven gestalte kunnen geven.

02 april	Vedische wijsheid
09 april	Plato en de Neoplatonici
16 april	Gnostiek en Christendom
23 april	Esoterische Islam

Ga naar:
www.stichtingisis.org
voor het complete
lezingenoverzicht

Overige steden

Theosofia, de synthese van de toekomstige Religie, Filosofie, Wetenschap

Eén van de grootste oorzaken van de verwarring die er in onze samenleving heerst, is de opvatting dat religie, filosofie en wetenschap drie verschillende zaken zijn 'die zich niet met elkaar moeten bemoeien'. Velen denken nog steeds dat religie per definitie 'onwetenschappelijk' is, en wetenschap altijd 'areligieus'. Het is een misverstand met grote gevolgen voor onze menselijke samenleving: in vele godsdiensten wordt ten onrechte het zelfstandig denken niet gestimuleerd of zelfs onderdrukt, en in vele takken van wetenschap heerst de opvatting dat 'er niets anders kan bestaan dan de stoffelijke verschijnselen die onze meetinstrumenten kunnen meten' (hoewel men deze stelling helemaal niet kan bewijzen!).

In deze lezing zult u een totaal andere visie hierop horen: een visie die in alle tijden en culturen onderwezen werd door de grote Wereldleraren, momenteel vaak de 'Theosofia' genoemd. Hierin vinden we de sleutels om te begrijpen wat Religie, Filosofie en Wetenschap in feite zijn: drie aspecten of facetten van onze zoektocht naar waarheid. Deze drie aspecten vullen elkaar aan, sterker nog, ze kunnen niet zonder elkaar, want de een zonder de ander is gehandicapt. We schrijven ze met een hoofdletter omdat er een groot verschil is tussen Religie in universele zin en religies (de min of meer beperkte uitingen ervan), Filosofie en filosofieën, en Wetenschap en wetenschappen. In deze laatste lezing van het seizoen staat zelfwerkzaamheid centraal: wij allen kunnen bouwen aan de toekomstige Religie-Filosofie-Wetenschap; bouwen aan een samenleving waarin aan *alle* mensen logische, rechtvaardige en inspirerende oplossingen gegeven worden voor de grote levensproblemen waarmee nu zo ontzaglijk wordt geworsteld.

02 april in Middelburg
04 april in Amsterdam
08 april in Arnhem
13 april in Eindhoven
15 april in Utrecht
22 april in Rotterdam
23 april in Leiden

Symposium op zaterdag 17 en zondag 18 mei 2014, Den Haag

Hoe ons bewustzijn ons brein verandert

Veel hersenwetenschappers stellen het voor alsof het bewezen is dat we een brein zijn. Maar de nieuwe ontwikkelingen in de neurologie tonen juist aan dat het brein van de wieg tot het graf verandert. En die veranderingen kun je sturen. Het denken kan het brein veranderen.

Deze nieuwste wetenschappelijke ontdekkingen ondersteunen de theosofische gedachte dat bewustzijn de leidende factor is: het brein is het paard, het bewustzijn is de ruiter.

Wat is bewustzijn?

De grote moeilijkheid bij dit soort zaken is dat vrijwel niemand precies weet wat bewustzijn is. Er zijn talloze definities van dit begrip. Het bewustzijnsvraagstuk lijkt door het hersenonderzoek van de laatste decennia nieuw, maar gedurende vele eeuwen hebben mensen zich afgevraagd wat bewustzijn is. Die vraag is ook logisch, want het is in feite de meest essentiële vraag die de mens zich kan stellen: wat is het bewustzijn dat ik ervaar? Wie ben ik? Houdt dat bewustzijn op te bestaan als ik sterf of blijft het bestaan als het lichaam dood is?

Grote denkers uit het verleden hebben zich over dit vraagstuk gebogen en hebben vaak verrassend heldere antwoorden gevonden. Die antwoorden sluiten wonderbaarlijk goed aan bij de recente ontdekkingen op het gebied van ons brein.

Op het symposium wordt ruime aandacht gegeven aan wat bewustzijn is, wat de relatie is tussen bewustzijn en denken en hoe het mogelijk is, zoals neurologen hebben vastgesteld, dat ons bewustzijn het brein kan veranderen. Daarbij komen onderwerpen als vrije wil, (collectief) geheugen, intuïtie, instinct, geweten en reïncarnatie aan bod.

Toestanden van bewustzijn

Verder zal worden uitgelegd dat bewustzijn iets anders is dan een toestand van bewustzijn. Het is onze toestand van bewustzijn die onze visie op het eigen leven en de wereld bepaalt, en welke rol we menen dat bewustzijn daarin speelt.

Veel mensen zien de zintuiglijke wereld als enige werkelijkheid. Als je echter vanuit een innerlijk perspectief, dus vanuit een andere toestand, jezelf en de wereld bestudeert, ontdek je dat er ook andere werkelijkheden zijn, die cor-

responderen met de verschillende toestanden waarin het bewustzijn kan verkeren. En dan blijkt die materiële werkelijkheid veel meer een illusie dan een werkelijkheid te zijn. Als je in die andere toestanden van bewustzijn verkeert, blijkt ook dat je bewustzijn veel potenties bevat, die je nu nog niet of nauwelijks gebruikt. Als we die mogelijkheden in onszelf actief maken, heeft dat zijn invloed op ons voertuig: het lichaam met zijn brein. Tijdens het symposium worden praktische aanwijzingen gegeven hoe die vermogens te activeren en hoe we van brein-denken naar universeel denken kunnen komen.

Workshops

Gedurende de workshops die 's middags worden gehouden, krijgen de bezoekers de gelegenheid de ideeën die in de lezingen zijn aangedragen, te toetsen aan hun eigen ervaringen en inzichten. Dit interactieve gedeelte van het symposium is zeer inspirerend en zet aan tot verder nadenken en tot het trekken van ethische conclusies.

The poster features a central graphic of a human head in profile, facing right, with a glowing, starry brain inside. The text 'Hoe ons BEWUSTZIJN ons BREIN verandert' is arranged around the head. Below the head, the word 'Symposium' is written in a large, bold font. At the top, the logo of The Theosophical Society is visible, along with the text 'The Theosophical Society Point Loma - Blavatskyhouse The Hague'. At the bottom, there is a QR code and the website 'www.stichtingisis.org'. The event details are listed as: 'Toegang vrij Nederlands <-> Engels Livestream zaterdag 17 en zondag 18 mei 2014 locatie: International Institute of Social Studies Kortenaerkade 12 Den Haag'.

Het volledige programma van het symposium is aan te vragen bij Stichting I.S.I.S. tel.: 070 - 346 15 45 en staat op www.stichtingisis.org.

Lucifer®

Colofon

Redactie: Barend Voorham,
Henk Bezemer, Bianca Peeters, Rob
Goor, Astrid Kramer

Eindredactie: Herman C. Vermeulen

Redactieadres: Joke de Jong-van Wijk,
Mosselkreekstraat 53,
4335 TG Middelburg,
Tel. 0118-436394
(b.g.g.: 070 - 346 15 45)
e-mail: luciferred@stichtingisis.org

Reacties: De redactie houdt zich het
recht voor om ingekomen stukken te
selecteren en in te korten.

Abonnementen: kunnen op ieder
gewenst tijdstip ingaan, gelden voor
het hele kalenderjaar en worden
automatisch verlengd, indien ze niet
voor 1 december van het lopende
abonnementsjaar schriftelijk zijn
opgezegd. Dit is niet van toepassing op
cadeau-abonnementen.

Abonnementsprijzen:
Papieren abonnement
€ 25,00 voor 6 nummers (1 jaargang),
losse nummers € 4,60
Digitaal abonnement
€ 20,00 voor 6 nummers (1 jaargang),
losse nummers € 3,75
Prijswijzigingen voorbehouden,
IBAN: NL19TRIO0786911905

Uitgeverij: Stichting I.S.I.S.,
Blavatskyhuis, De Ruyterstraat 72-74,
2518 AV Den Haag, tel. 070-346 15 45,
fax 070-345 24 67
e-mail: lucifer@stichtingisis.org
internet: www.stichtingisis.org
Aanvragen van *Lucifers* kan ook via het
contactformulier op deze site.
ISSN 1382-2942

© Stichting I.S.I.S.
Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd of openbaar gemaakt in enige
vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch,
mechanisch, door fotokopieën, opnamen of
enige andere manier, zonder voorafgaande
toestemming van de uitgever.

Stichting I.S.I.S.

De naam I.S.I.S. staat voor
International Study-centre for
Independent Search for truth.

Het doel van Stichting I.S.I.S. is het
vormen van een kern van Universele
Broederschap, door het bestuderen
en verspreiden van kennis over de
geestelijke achtergrond van mens en
kosmos, vrij van dogmatiek.

Stichting I.S.I.S. doet dit via cursussen,
lezingen, ondersteuning bij waarheids-
onderzoek, het uitgeven, verkopen en
uitlenen van boeken en tijdschriften,
en het stimuleren van de praktische
toepassing van die kennis.

Stichting I.S.I.S. is per definitie
boven-religieus en boven-politiek,
en ontvangt geen overheidssubsidie.
Alle werkzaamheden van Stichting
I.S.I.S. worden verricht op basis van
vrijwilligheid. De organisatie kent geen
betaalde functionarissen.

Stichting I.S.I.S. is niet verantwoordelijk
voor enigerlei verklaring of mening, die
in dit blad wordt gepubliceerd, tenzij
dit uitdrukkelijk wordt vermeld.

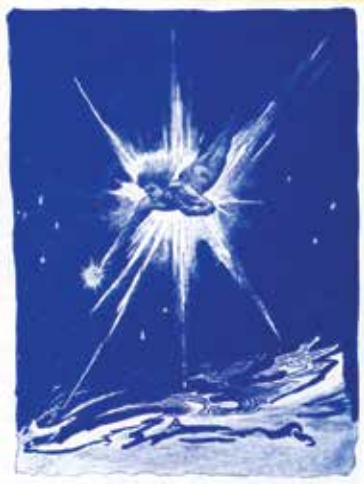

Stichting I.S.I.S. is een algemeen nut
beogende instelling, ANBI nummer:
50872. Zie voor de mogelijkheid om de
stichting financieel te steunen:
www.anbi.nl.

Stichting I.S.I.S.

Centraal in het werk van Stichting I.S.I.S. staan de volgende uitgangspunten:

1. De essentiële eenheid van al het bestaande.
2. Op grond daarvan: broederschap als feit in de natuur.
3. Respect voor ieders vrije wil (gebruikt vanuit deze gedachte van universele broederschap).
4. Respect voor ieders vrijheid de eigen levensvisie op te bouwen.
5. Ondersteuning geven bij het opbouwen en verdiepen van de eigen levensvisie en bij het toepassen ervan in de praktijk van het leven.

Waarom dit tijdschrift *Lucifer* heet

Lucifer betekent letterlijk Licht-brenger.

Iedere cultuur in Oost en West heeft zijn lichtbrengers: inspiratoren die de aanzet geven tot geestelijke groei en maatschappelijke vernieuwing. Zij stimuleren de mens tot zelfstandig denken en leven in besef van broederschap.

Altijd worden ze tegengewerkt en belasterd door de gevestigde orde. Altijd zijn er mensen die zich daardoor niet laten afschrikken en hun wijsheid onbevooroordeeld benaderen en onderzoeken.

Voor hen is dit tijdschrift bedoeld.

“... de titel die voor ons tijdschrift werd gekozen, slaat evenzeer op goddelijke ideeën als op de rebellie van de held in Miltons *Paradise Lost* ...

Wij werken voor ware Religie en Wetenschap, vóór feiten en tegen verzinsels en vooroordeel. Het is onze plicht – net als die van de natuurwetenschap – licht te werpen op natuurfeiten die tot nu toe waren gehuld in de duisternis van de onwetendheid ... Maar de natuurwetenschap is maar één aspect van Wetenschap en Waarheid. De wetenschap van de ziel en van de ethiek, oftewel de Theosofie, de kennis van goddelijke waarheid, is nog veel belangrijker ...”

(Helena Petrovna Blavatsky in het eerste nummer van *Lucifer*, september 1887)